శ్రీ పాఞ్చరాత్రే మహోపనిషది పాద్మసంహితోక్త

శ్రీ భగవదర్చనా విధిః

(నిత్యార్చనము)

This Book is
Published with the Financial Assistance of
TIRUMALA TIRUPATI DEVASTHANAMS
UNDER THEIR SCHEME
"AID TO PUBLISH RELIGIOUS BOOKS"

ప్రణేతా

"విద్వాన్", "సాహిత్యరత్న"

దిట్టకవి శ్రీనివాసాచార్యః

పాంచరాత్రి అకాడమీ చీరాల

ముద్రణాధికారః రచయితు రేవ.

౮౪ తమ, ప్రమాతి విజయదశమి

ప్రచురణ :

పాంచరాత్ర ఎకాడమీ

తిరుపతి—చీరాల

ఆంధ్రప్రదేశ్

తృతీయ పుష్పమ్

భగవదర్చనావిధిః

ప్రాప్తిస్థానమ్ :

పాంచరాత్ర ఎకాడమీ

చీరాల, ఆంధ్రప్రదేశ్.

మూల్యము : రు. 10-00

ముద్రణ :

వెల్‌కమ్ ప్రెస్ ప్రైవేట్ లిమిటెడ్, రెండవలైను—బ్రాడిపేట, గుంటూరు-2

Dr. S. B. Raghunadhacharya M. A., Ph. D.
Nyayavidyapraveena, Diploma in German
Department of Sanskrit
S. V. UNIVERSITY
6-2-155, T. Nagar, TIRUPATI.

ఆ మో ద ః

ప్రమాథినో బలవతో దృఢస్య చాస్మాకీనస్య మనసశ్చాంచల్యం దుష్పరిహరమిత్యగాయి భగవతా గీతాచార్యేణ. నవవిధాభిర్భక్తితంతుభిర్యది తదాబధ్యతే భగవతశ్చరణారవిన్దయోస్తర్హి సుకరం తచ్చాంచల్యాపహరణమ్. సమీహాయామస్యాం ప్రథమం జాగర్తి తావదికర్తవ్యతాకాంక్షా. ఆగమశాస్త్రం హి తత్పూరకం సమిద్ధే. యచ్చానర్ఘం స్వేతర విలక్షణం శ్రీమన్నారాయణముఖకమల వినిస్సృతమ్.

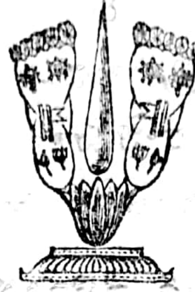
ముముక్షుమ్మన్యా జనాః కేచిత్సాధనాని చత్వారి షడ్వేత్యత్రైవ వివదమానా అన్తత ఉదాసతే శక్తిపాతేన. న ఖలు తే వ్యాప్రియన్తే కస్మింశ్చిదపి సాధనాభ్యాసే. తత్త్వవిదస్తు యథాధికారం త్రికరణైరచ్ఛిద్రసాధనపరాయణాస్సముల్లసన్తి. నూనం ఫలేగ్రహిస్తేషాం ప్రయత్నః కల్యాణకృతాం శరణాగతానామ్. తాదృశపరమమంగళసాధనౌపయిక ఏష భగవదర్చనవిధినామా నిబన్ధనః: యస్య చ సంకలయితా విద్యావినయసమ్పన్నః పరమభాగవతో దిట్టకవ్యుపపదః శ్రీమాన్ శ్రీనివాసాచార్యః.

ఉపచికీర్షు స్సాత్వతానామసావాచార్యవరేణ్యః రాత్రిందివం మహతా పరిశ్రమేణ నిబద్ధమిమం సాకరం సకలవిచక్షణప్రమోదాకరం సంకలయ్య ప్రకాశయతీతి మోదః ప్రమోద ఆనన్దః.

పద్మావతీజానిశ్శ్రీనివాసశ్చిరమనుగృహ్ణాతు శ్రీనివాసాచార్యం అనపాయిన్యా శక్త్యా యుక్త్యా శాంత్యా చ పాంచరాత్రికాణాం ప్రమోదవర్ధనాయేత్యాశాస్య విరమ్యత ఇతి శమ్.

శ్రీపదవృ
1-12-1981

రఘునాథాచార్యః

శ్రీమతే హయగ్రీవాయనమః

పరిచయము

శ్రీ భగవద్రామానుజాచార్య కృతమగు నిత్యగ్రంథమును, శ్రీమాన్ ఫణిపురం రంగభట్టాచార్యులు (మైసూరు)వారు "ఆలయ నిత్యార్చనపద్ధతిః" యను ప్రయోగగ్రంథమును, శ్రీమాన్ వంగీపురం నృసింహాచార్యులుగారు (యాదగిరిగుట్ట) "దేవాలయార్చనా విధానము" అను ప్రయోగగ్రంథమును, శ్రీమద్భాగవతం లక్ష్మీనరసింహాచార్యులవారు (రావి అనంతవరము) "భగవదారాధనవిధి"యు శ్రీమాన్ కోసూరి శేషావతారాచార్యులుగారు (తోకలపూడి) భగవదాలయ ఆరాధనవిధియు "భగవదారాధనవిధి" ముద్రించియున్నారు. అముద్రితములైనవి బరోడా లైబ్రరీలో చాలా యున్నవి. మైసూరువారు ప్రకటించినదియు, యాదగిరి గుట్టవారు ప్రచురించినదియు విషయమంతయూ యొక్కటియే. కాగా యాదగిరి గుట్టవారి గ్రంథముమిక్కిలి దోషభూయిష్ఠమైయున్నది. తోకలపూడివారి ప్రయోగగ్రంథమున ప్రయోగమేదియో - ప్రమాణ శ్లోకము లేవియో తెలియరాదు. రావి అనంతవరమువారు ప్రచురించినది నిత్యమునకు అనుకూలముగ యున్నది.

"షడంగవేదజ్ఞ" శ్రీమత్కాశత్తూరు విక్కాల రాఘవాచార్యులవారు వ్రాసియున్న "శ్రీపాద్మ క్రియాపాద ప్రయోగసరళిని, —విద్వత్కృతులు - విద్యారణ్య పంచానన" "విద్యావాచస్పతి" శ్రీమాన్

వి|కాల రామచం|దాచార్యులవారు |వాసియున్న "శ్రీపాద్మ చర్యా పాద |పయోగసరళి"ని శ్రీపాంచ-రా|త శాస్త్రాభిమానులును, సహృదయులును, నాపై ఆదరాభిమానములచూపుచు ఒసంగిన ధన సహాయముచే 1980 సంవత్సరములో ము|దించియున్నాను.

1975 సంవత్సరమునుండి నేటివరకు షుమారు ఇరువది వరకు శ్రీ పాంచరా|త సంహితలను సపాదించి అధ్యయనము చేసితిని. శ్రీ |శియఃపతి కటాక్షముచే పాద్మసంహితననుసరించి శ్రీ భగవదర్చన విధి అను ఈ|గంధమును |వాసితిని. ఇందులోనే అంకురారోపణవిధిని మూడువిధములైన స్నపనలను చేర్చితిని. మన్త్రస్వరూపము అంద అకు తెలియువలెనను ఉద్దేశ్యముతో పాద్మసంహితయందలి |పమాణ ముల చూపుచు మన్త్రోద్ధారమును సంకలనము చేసియున్నాను.

పాద్మసంహితయందు శ్రీలక్ష్మీ మన్త్రములు మన్త్రోద్ధార విధిలో చెప్పబడియున్నవి. కాని లక్ష్మీ-అర్చనవిధానము చెప్పియుండ లేదు. కనుక శ్రీ పశ్నమునననుసరించి శ్రీ భూదేవులకు షడంగన్యాస ముల |వాసితిని.

1. త|త|శియాది దేవీనాం రూ|పతయ ముదాహృతమ్ ।
|శీ వత్సగా యోగ లక్ష్మీర్భోగలక్ష్మీస్తు పార్శ్వగా ॥
వీరలక్ష్మీః పృథక్ స్థానె స్వాత న్త్ర్యేణ |పతిష్టితా ।
యోగలక్ష్మీర్భోగలక్ష్మ్యోర్దేవేనసహ పూజనమ్ ॥
|శామిత్యాది |శియో దేహే విన్యసేచ్చ తథాభువః ।
|హామిత్యాది షడంగాని విన్యసేత్ కమలేక్షణే ॥

(ఇతి శ్రీపశ్నే - ఈశ్వరేచ)

లక్ష్మీతన్త్రోక్త|పకారము "శ్రీ లక్ష్మ్యర్చనోద్యోతః" అను |పయోగ |గంధమును, లక్ష్మీసంపన్నులైనట్టియు, |పపన్నులైనట్టియు, శ్రీమాన్ ది క్వాల రామకృష్ణయ్య - ధర్మపత్ని, లక్ష్మీ

సౌభాగ్యవతి, అనసూయమ్మగారల ధనసహాయముతో ముద్రించి ప్రచురించియున్నాను.

శ్లో॥ భాస్కరస్యోదయాత్పూర్వంబహవస్సూతమాగధాః।
ప్రబోధయేయుర్దేవేశం స్తువన్తోవాద్యవాదనైః॥
రాత్రౌబిమ్బేషు సర్వేషు కుర్యాన్నీరాజనం హరేః।

(ఇతిపాద్మే)

అని శ్రీ పాంచరాత్ర భగవచ్ఛాస్త్రము చెప్పుచున్నందున శ్రీ ప్రశ్న సంహితోక్తముగ శయ్యాసనమును జూపితిని.

శ్లో॥ మన్త్రాసనంతథా స్నానమలంకారం సుభోజనమ్।
యాత్రాసనం తథా శేతే షడ్తైతే దేవతార్చనమ్॥

(1) మన్త్రాసనము, (2) స్నానాసనము, (3) అలంకారాసనము, (4) భోజ్యాసనము, (5) యాత్రాసనము, నిత్యహోమ—నిత్యోత్సవము, (6) శయ్యాసనము అను షడాసనములచే నిత్యార్చనము పూర్తియగుచున్నది.

అమావాస్య-పూర్ణిమ - ఉభయ పక్షములందువచ్చు అష్టమీ-నవమీ-ఏకాదశి తిథులయందు శయ్యాసనము కూడదని కొందరు వాదించు వారున్నారు. వారు భ్రమ ప్రమాదములకులోనై, శ్రియఃపతికిని, పాంచరాత్ర భగవచ్ఛాస్త్రమునకును మహాపచారముచేసిన వారగుదురు. "భాస్కరస్యోదయాత్పూర్వం బహవస్సూత మాగధాః రాత్రౌబిమ్బేషు ప్రబోధయేయుర్దేవేశం" అని పద్మసంహిత చెప్పుచున్నదిగదా? షడాసనములలోని శయ్యాసనమును ఆపివేయుటకు మనకు అధికారములేదు. షడాసనములచే గదా నిత్యారాధనము పూర్తియగుచున్నది!

తిరుచానూరు (మంగాపురము) పద్మావతీ సన్నిధియందు మున్నాట అరువదిరోజులు, తిధినక్షత్రాదుల నిమిత్తములేకయే పద్మావతికి శయ్యాసనము జరుగుచుండుట గమనించవలసినది. గాన నిత్యము శయ్యాసనము జరిగితీరవలయునను సిద్ధాంతము పాంచరాత్ర శాస్త్ర సమ్మతము.

శ్లో॥ ఉత్సవావసితం శ్రేష్ఠమారాధన ముదాహృతమ్ ।
హోమాన్తం మధ్యమం ప్రోక్తం ప్రాపణాన్తమథాధమమ్ ॥
క్షుద్రం తు ధూపదీపాన్తమధమారాధనం భవేత్ ।

(పాద్మే—శ్రీప్రశ్నేపి చ)

ప్రతినిత్యము వడానసములచే శ్రియఃపతిని అర్చించుట శ్రేష్ఠమైన ఆరాధనయనియు, అగ్నిముఖమున ఆహుతులు వేల్చుటవరకు చేయు అర్చన మధ్యమమనియు, ప్రాపణాన్తము(హవిర్నివేదనము) వరకు సమర్పించు అర్చన అధమమనియు, కేవలము ధూప - దీపారాధనచే ఆపివేయుట క్షుద్రమనియు, ఈరీతిగ అర్చనభేదములను శ్రీ పాంచరాత్ర భగవచ్ఛాస్త్రము విశదపరచు చున్నది.

శ్లో॥ ఆచార్యో మన్త్రసంపూర్ణః, క్రియాపూర్ణాస్తు శిల్పినః ॥
దాతా తు విత్తసంపూర్ణో దేవసాన్నిధ్యకారణమ్ ॥

(శ్రీప్రశ్నే)

ప్రతిమాయాం ప్రకర్షేణ, సన్నిధత్తే హరిస్స్వయం ।
కామాన శేషాం స్తస్మైవ, హరిమర్థయ తే జనః ॥

తథా సర్వగ తోవిష్ణుః, అదృశ్యః ప్రాకృతైర్జనైః ।
దృశ్యతే చ ప్రతికృతౌ, మంత్రిణామన్త్ర గౌరవాత్ ॥

వేదఘోష విహీనే వా శాన్తి హోమం సమాచరేత్
ఇతి ఈశ్వరేత్

అర్చకుడు షడధ్వ జ్ఞాన సంవేదియై విగ్రహము (బిమ్బము) శిల్ప శాస్త్రానుసారము వైలక్షణ్యముచే యొప్పునదియై, యజమాని సిరిసంపత్తిగలవాడగు నేని లక్ష్మీవిశిష్టుడగు శ్రీమన్నారాయణుడు ఆయా దేవాలయములందు సన్నిధి చేసియుండి భక్తాభీష్టఫల ప్రదుడగుచున్నాడని పాంచరాత్ర భగవచ్ఛాస్త్రము శాసించుచున్నది.

స్వయం వ్యక్తములనియు, సిద్ధ ప్రతిష్ఠితములనియు, దేవ ప్రతిష్ఠితములనియు, మనుష్య ప్రతిష్ఠితములనియు, దేవాలయములు దేవాలయములనేకవిధములని పారమేశ్వరసంహిత చెప్పుచున్నది. మరియు,

శ్లో॥ స్వగృహే స్థాపితో దేవః స్వార్థ ఇత్యభిధీయతే ।
పర్వతాగ్రే నదీతీరే సిన్ధుతీరే వనాదికే ॥

గ్రామే వా నగరే వాపి స్వయంవ్యక్తాదిభేదతః ।
సంస్థితో భగవాన్ విప్రాః ! పరార్థ ఇతి కథ్యతే ॥

పరార్థసూర్యసదృశః స్వార్థస్తు గృహదీపవత్ ।
ఉత్కృష్టః పరశబ్దోయమర్థో మోక్షాదిలక్షణః ॥

యస్మాత్తస్మాల్లభ్యతే సోయం పరార్థః పరికీర్తితః ।
స ఏవ సర్వఫలదః, సర్వేషామపి యద్ద్విజాః ॥

తస్మాత్సర్వజనైః సేవ్యః పరార్థః పురుషోత్తమః ।
స్వార్థః స్వస్వగృహే పూజ్యః స్వస్వాభీష్టఫలప్రదః ॥
స్వార్థస్యాపి పరార్థస్య పూజాయామధికారిణః ॥

(ఇతి ఈశ్వరసంహితాయాం)

స్వార్థ యజనమనియు పరార్థ యజనమనియు, దేవయజనము రెండువిధములు. స్వార్థయజనము గృహమందలి దీపమువంటిదనియు, స్వాభీష్టఫలప్రదమనియు పరార్థయజనము సూర్య సదృశమైనదనియు; సర్వులకు సర్వఫలప్రదమనియు, సర్వులు సేవించదగినదనియు ఈశ్వర సంహిత చెప్పుచున్నది.

ఇట్లు స్వయంవ్యక్త - సిద్ధ - దేవ - మనుష్య ప్రతిష్ఠితము లనియు; శ్రేష్ట - ఉత్తమ - మధ్యమ - అధమ - క్షుద్రారాధన మనియు స్వార్థయజన, పరార్థయజనమని పాంచరాత్ర శాస్త్రము సిద్ధాన్తీకరించుచున్నదేగాని దివ్యదేశ - ప్రాకృతదేశములను భేదము ఏకాయన శ్రుతులయందు చెప్పియుండలేదు. దివ్యుడైన లక్ష్మీవిశిష్టుడగు శ్రీమన్నారాయణుడు సన్నిధి చేసియున్న దేవాలయములను ప్రాకృతులని యనుట ఏకాయనశృతి విరుద్ధము.

దేవాలయములలో అనన్త - గరుడ - విష్వక్సేనులను ప్రతిష్ఠించవలయుననియూ, విగ్రహలక్షణములను, అర్చనవిధులను, సంహితలు ఘోషించుచున్నవి. విష్వక్సేన-సుదర్శనాదులను, శ్రీరంగము, తిరుపతి, మంగాపురము, పెదపాలెము మొదలగు దేవాలయములలో ప్రతిష్ఠించియుండుట చూడగలము.

సంహితా సాంకర్యము చేయరాదని కొందరు పండితులు వాదించుచున్నారు. అటులైన, విష్వక్సేనార్చనయు; పుణ్యాహ వాచనవిధియు; తత్త్వన్యాసమునకు వలయు అధిదేవతల నామములును, ఆయా బీజాక్షరములు పాద్మసంహితలో చెప్పియుండలేదు. అట్లని విష్వక్సేనపూజ - పుణ్యాహ - తత్త్వన్యాసములను చేయక భట్టాచార్యులు-(యాజ్ఞికులు) బ్రహ్మోత్సవ - ప్రతిష్టాదులను చేయుదురా? బిమ్బప్రతిష్ఠాసమయములలో తత్త్వన్యాసమును విధిగా చేయవలయును గదా!

సంహితా సాంకర్యదోషము కలుగునని తత్త్వన్యాసమును చేయకుండుట మహాదోషము. "అనుక్తం అన్యతో గ్రాహ్య"మ్మని శ్రీ విష్ణుతిలక - పద్మసంహితలు చెప్పుచున్నవి. గాన సంహితా సాంకర్యమని చెప్పుటతగదు. పాంచరాత్ర సంహితలలో చెప్పని విషయములను వైఖానస - శైవ సంహితలలోని విషయము గ్రహించుటయే సంహితా సాంకర్యదోషమగును.

శ్రీమాన్ ఫణిపురం రంగస్వామి భట్టాచార్యులవారి "ఆలయ నిత్యార్చన పద్ధతియందు నలుబది సంహితలను; ఆపస్తంబస్మృతిని, ఆధారముగ దీపిక వ్రాసియున్నారు. కావున సంహితా సాంకర్య ప్రయోగ గ్రంథమని సాహసించి చెప్పగలమా? ఇంతయేల, పాద్మ సంహిత పీఠార్చనక్రమమును, మన్త్రోద్ధారమందలి పీఠార్చన క్రమమును వేరువేరుగ యున్నది. కావున పాద్మసంహితకు స్వవచో వ్యాఘాతయోగము పట్టినదనవచ్చును. మన్త్రోద్ధారముగల శ్లోకములు అస్తవ్యస్తములుగను, కొన్నితావులందు శ్లోకములలోని పదములు దోషభూయిష్టముగాను, అథోజ్ఞాపికలలోని కొన్నిపదములు శుద్ధములై యున్నవి.

కొన్ని తావులందు శ్లోకపాతమైయున్నది. ఉదాహరణమునకు "భోగ నివేదనమన్త్రః" అను శీర్షిక చూడనగును. కావున పాద్మ సంహిత అసంపూర్ణమైన సంహితయని తెలియనగుచున్నది. పాద్మ సంహితకు ఇతరసంహితల సహాయము చాలా అవసరమైయున్నది.

విష్వక్సేనార్చనయు, పుణ్యాహవిధియు, పాద్మసంహితలో చెప్పియుండలేదని భావించుట భ్రమయేయగును. శ్రీ స్వామివారితో సహా విష్వక్సేన - సుదర్శనప్రతిష్ఠలు జరిగియుండినచో శ్రీ స్వామి వార్కి అర్చనమైన పిదప విష్వక్సేన - సుదర్శనార్చన (పరివా

రార్చన) జరుగుచున్నదిగదా! కావుననే పాద్మములో కౌతుకబంధన-
మృత్సంగ్రహణములోనే బ్రహ్మోత్సవము ప్రారంభమగుచున్నది.

విష్వక్సేన - సుదర్శన ప్రతిష్ఠలు జరిగియుండని దేవాలయ
ములో మాత్రము విష్వక్సేనుని కూర్చయందు ఆకాశమునుండి
ఆవాహనచేసి, అర్చించి మరల ఆకాశములోనికే ఉద్వాసన చేయ
వలయునని పాంచరాత్ర శాస్త్రము చెప్పుచున్నది.

శ్లో॥ మణ్డలాన్తముపానీయ సమావాహ్యామ్బరాన్తరాత్ ;
శంఖచక్రధరో ధేయో విష్వక్సేనశ్చతుర్భుజః ।
సాక్షాద్విష్ణుసమో ముద్రా వ్యాపృతోఽన్యకరద్వయే ।
ముద్రాం చ దర్శయేత్తం చ నభస్యుత్పతితం స్మరేత్ ।
(లక్ష్మీతన్త్రే)

గాన ఇట్లు ఈ ప్రయోగగ్రంథమున చూడనగును. ఇట్లు విష్వ
క్సేన ప్రతిష్ఠ జరుపునపుడు ఆకాశమునుండి విష్వక్సేనుని బింబము
లోనికి ఆవాహన చేయవలెనని సిద్ధాన్తము ఏర్పడుచున్నది.

పాద్మమున పుణ్యాహవిధి లేదు. శ్రీవిష్ణుతిలక - శ్రీప్రశ్న -
పౌష్కర - విష్వక్సేన - నారదీయ - ఈశ్వర - పారమేశ్వర సంహి
తలయందు పుణ్యాహవాచనము కలదు. మైసూరువారు ఈశ్వర సంహి
తోక్తముగ పుణ్యాహమును ముద్రించియున్నారు. యాదగిరిగుట్ట
వారు ప్రచురించియున్న పుణ్యాహవాచనములోని శ్లోకములు అస్త
వ్యస్తములుగా యున్నవి. శ్రీమాన్ డాక్టర్ యస్. బి. రఘునాథా
చార్యులుగారి సంపాదకత్వమున తెలుగులిపిలో ప్రచురించియున్న
క్రియా - కైరవ చన్ద్రికలో శ్రీ విష్ణుతిలక సహితోక్తముగ పుణ్యా
హవాచనవిధికలదు. నా ఈ ప్రయోగగ్రంథమున శ్రీప్రశ్న -
సంహితోక్తముగ ఏకాయన పుణ్యాహవిధిని వ్రాసియున్నాను ఆగమ
సంహితల ప్రమాణములను చూపించియున్నాను. పైన ఉదహరించి

యున్న పుణ్యాహవాచన విధులు పాంచరాత్ర సంహితలలో సవేగాను దేనినైననూ అనుసరించవచ్చును. నిషేధము లేదు.

శ్లో॥ సూర్యమణ్డల మధ్యస్థ హరేర్దక్షిణ హస్తతః।
సహస్రారం సమావాహ్య కుమ్భే నారాయణంస్మరన్॥
(శ్రీప్రశ్నే)

సూర్యమణ్డల మధ్యవర్తియగు శ్రీమన్నారాయణుని దక్షిణ హస్తమునుండి సుదర్శనుని ఆవాహన చేయవలయును. సుదర్శనుని ప్రతిష్ఠించునపుడు పైరీతిగనే బింబములోనికి సుదర్శనుని ఆవాహన చేయవలయునని సిద్ధాంతము, పౌష్కర - జయాఖ్య - పాద్మ - ఈశ్వర - పారమేశ్వర సంహితల యందుగల సుదర్శనమంత్రములను మంత్రోద్ధారమందు చూపించియున్నాను.

అగ్నికార్యవిధి, కౌతుకధారణ - పంచగవ్యప్రాశన - అంకురారోపణ - మృత్సంగ్రహణ - వాస్తు పూజావిధులును పాద్మసంహితోక్తములు.

అంకురారోపణము :- పాద్మ సంహితలో చెప్పినట్లు తొమ్మిది విధములుగ పాలిక - ఘటిక - శరావములనుంచు క్షేత్ర విభాగములను చార్టుల ద్వారా విశదీకరించియున్నాను.

నవధాన్యములు :- 8, 9, 12 రకములైన ధాన్యముల పేర్లు హెచ్చు తగ్గుసంఖ్యలతో సంహితలు చెప్పియున్నవి. ఆయా ప్రాంతములలో దేశకాలాదుల ననుసరించి ఫలించుచు లభ్యములగు ధాన్యములు అంకురారోపణమునకు ఉపయోగించనగునని సంహితల అభిప్రాయముగ గ్రహించవలసియున్నది. దేశ-కాలాదులననుసరించి ఆయా సమయములలో ఆయాధాన్యములు లభ్యము కానిచో "ఉక్తాభావే తు సర్వత్రముద్గమేకం ప్రశస్యతే" — కేవలము ముద్గములచే అంకురారోపణము చేయవచ్చును.

అగ్నికార్యవిధిః — మేఖలములు.

శ్లో॥ నిత్యే నైమిత్తికే హోమ వృత్తం వా చతురస్రకమ్ ।
త్రిమేఖలం కర్తవ్యమోష్ఠనాభిసమన్వితమ్ ॥
ద్విమేఖలం వా విప్రేన్ద్ర సుశ్లక్ష్ణం చ మనోరమమ్ ।
ఏకమేఖలకం వాఽపి కుణ్డం క్షేపణి కర్మణి ॥

(జయాఖ్యే)

కుణ్డం చతుర్మేఖలం త్రిమేఖలమథాపి వా
ద్విమేఖలం తథా చైకమేఖలం వా ప్రకల్పయేత్ ॥
స్థిరం సమేఖలం కుర్యాజ్జంగమం తు విమేఖలమ్ ।
దేశకాల వశాచ్చైవ కుణ్డం న ఘటతే యది ॥
తం వినా హవనచ్ఛేదో న కార్యస్సిద్ధిమిచ్ఛతా ।
... ...
చుల్ల్యాం వా మల్లకే వాఽపి హోమం కుర్యాద్యథావిధి ।

(ఈశ్వరసంహితాయాం)

అని ఇట్లు లక్షణ యుక్తమగు కుండమందు హోమము చేయ వలయును. స్థండిలమునకు, పొయ్యికిని, మూకుడుకును మేఖలముల కల్పనయే లేదగదా! నాలుగుగాని, మూడుగాని, రెండుగాని, ఒకటిగాని మేఖలములు ఉండవచ్చునని జయాఖ్య — ఈశ్వర సంహితల వలన తెలియుచున్నది. కావున కుణ్డములకు పై సంఖ్య లలోగల ఎన్ని మేఖములైననూ ఉండవచ్చును.

శ్లో॥ ద్వాదశం వాష్టపాత్రం వా షట్పాత్రం వా చతుష్టయమ్ ।
ఏతేష్వేకం ప్రకుర్వీత యథా కర్మానుసారతః ।

(అనిరుద్ధే)

ఆజ్యపాత్రం తథా దర్వీం ప్రోక్షణీం ప్రణీతామపి।
ఇధ్మం దర్వీం విశేషేషు సాధయేన్మన్త్రవిత్తమః।
ప్రణీతా ప్రోక్షణీపాత్రే దర్వీధ్మౌ స్రుక్స్రువౌ తథా।
ఆజ్యస్థాలీం పవిత్రే చ సర్వం తత్ర నిధాపయేత్ ।

(లక్ష్మీతన్త్రే)

కావున షట్పాత్ర ప్రయోగమనియు, ద్వాదశపాత్ర ప్రయోగమనియు భేద - సందేహములు వ్యర్థములు. హోమమునకు వలయు వస్తువులను దర్భలపై యుంచుకొనుటయే ప్రధానము; ప్రయోజనము. స్వగృహ్య సూత్రోక్తముగను, లేక పాంచరాత్ర సంహితోక్తముగనైనను, అగ్నికార్యమును చేయవచ్చునని శ్రీవిష్ణు తిలక సంహిత చెప్పుచున్నది. 108, 81, 49, 17 కలశ స్నపనములు అవసరమైనవని భావించి పాద్మోక్తముగ ప్రయోగగ్రంథమున చూపియున్నాను.

ఈ నా కృషిని తిరుమల - తిరుపతి దేవస్థానమువారికి తెలియ చేసికొని యున్నాను. వారు ఆర్థికసహాయము చేసియున్నారు.

శాస్త్రాభిమానులును, నామిత్రులును ఆదిపూడి గ్రామపంచాయితీ ప్రసిడెంటుగారైన శ్రీమాన్ య్యరం బాపిరెడ్డిగారి ఆర్థిక సహాయము చేతను,

బ్రహ్మశ్రీ వేదమూర్తులయిన

గుంటూరు వెంకటసుబ్బయ్యశాస్త్రిగారు చీరాల	100-00
శ్రీమాన్ కస్తూరి రాజగోపాలాచార్యులుగారు శ్రీమాన్ కోసూరి వెంకటతాతాచార్యులుగారు విజయవాడ	200-00
చిరంజీవి దిట్టకవి లక్ష్మీనారాయణాచార్యులు, B. Com.	116-00

"శ్రీ భగవత్ప్రతిష్ఠావిధిః" ప్రథమభాగము సూర్యాలోకన భాగ్యము నందుకొనుచున్నది. వారికి నా అభినందనలు తెలియజేసికొనుచున్నాను.

ఈగ్రంథమును "చతుర్విధకవితా చతురానన", సంస్కృతాంధ్ర భాషలలో శతాధిక గ్రంథకర్తలగు శ్రీమాన్ విక్రాల శేషాచార్యులుగారు అవసరమగుచోట్ల పరిశోధించియున్నారు. వారికి నాదాశీర్వాదములు.

శ్రీ వెల్‌కమ్ ప్రెస్సు యజమానులకును, వారి బృందము వారికిని నా ధన్యవాదములు.

చీరాల

విజ్ఞాపయితా,
దిట్టకవి శ్రీనివాసాచార్యులు

శ్రీ లక్ష్మీనారాయణపరబ్రహ్మణేనమః

శ్రీ భగవదర్చన విధిః

ఆచార్యః ప్రాతస్స్నాత్వా - నిత్యానుష్ఠానంకృత్వా - దేవాలయం గత్వా-పాణిపాదం ప్రక్షాళ్య-పవిత్రపాణిస్సన్-ద్విరాచమ్య-ద్వారపార్శ్వం గత్వా :-

ఓ3మ్ జ్ఞానాయనమః - హృదయే।
ఓ3మ్ బలాయస్వాహా - శిరసి।
ఓ3మ్ వీర్యాయవషట్ - శిఖాయామ్
ఓ3మ్ ఐశ్వర్యాయహుమ్ - బాహ్వోః।
ఓ3మ్ తేజసేఫట్ - నేత్రయోః॥
ఓ3మ్ శక్త్యైవౌషట్ - ఇతి శిరః పరితః
ప్రాకారవద్భ్రామయేత్।

ఓ3మ్ విష్ణవే ప్రసాదరూపిణే హుంఫట్స్వాహా। ఓ3మ్ చ్రోం చణ్డాయనమః ఓ3మ్ ప్రృం ప్రచణ్డాయనమః।

ఇతి ప్రణమ్య - హస్తాభ్యాం తాళత్రయం కృత్వా- "ఓ3మ్ యం వాయవేనమః" ఇతికవాటముద్ఘాట్య-అధిపతా ఇ. మిత్రపతా ఇ. క్షత్రపతా ఇ. స్వఃపతా ఇ. ఇతిసామ్నా-దక్షిణాఙ్ఘ్రిణాన్తః ప్రవిశ్య- "ఓ3మ్ నమో భగవతే వాసుదేవాయ" ఇతిసాష్టాఙ్గం ప్రణమేత్। "రం జగత్తేజో ఓ3మ్రూపాయనమః" ఇతి నిత్యదీపాన్ప్రజ్వాల్య - ప్రసుప్తప్రాదీన్విసృజ్య-

శ్లో॥ కౌసల్యా సుప్రజారామ। పూర్వాసన్ధ్యా ప్రవర్తతే।
ఉత్తిష్ఠ నరశార్దూల। కర్తవ్యం దైవమాహ్నికమ్।

ఇతిరాత్రౌ శాయితం దేవం ప్రబోధ్య - గోపృష్ఠదర్శనాదీన్ప్రదర్శ్య- మధుపర్కం నివేద్య-మూలబేరే ఆవాహ్య నీరాజనం దద్యాత్। తతః వేదికాపాత్రబిమ్బాని చ యథాశాస్త్రం విశోధ్య -

యవనికయా గర్భద్వార మాచ్ఛాద్య - ప్రవర్తితే తూర్యఘోషే-భూశుద్ధిం సమాచరేత్।

శ్లో॥ అపక్రామన్తు భూతాని పిశాచ ప్రేతసహ్వయాః।
సర్వేషామవిరోధేన విష్ణోః కర్మ సమారభే॥

శ్లో॥ నిష్క్రామన్తు పిశాచాద్యే యే భూతా భువిసంస్థితాః।
యే భూతా విఘ్నకర్తా రస్తే గచ్ఛన్త్వాజ్ఞయాహరేః॥

శ్లో॥ కూర్మాదిం దివ్యలోకం తదనుమణిమయం మణ్డపంతత్ర శేషం।
తస్మిన్ధర్మాదిపీఠం తదుపరికమలం చామరగ్రాహిణీశ్చ।
విష్ణుం దేవీర్విభూషాయధగణమురగం పాదుకేవైనతేయమ్।
సేనేశం ద్వారపాలాన్ కుముదముఖగణా న్విష్ణుభక్తాన్ప్రపద్యే॥

ఇతి ప్రార్థ్య - "ఓం టూహూం ఘణ్టాయైనమః" ఇతి ఘణ్టాం సమ్ప్రూజ్య చాలయేత్। దేవస్య దక్షిణపార్శ్వే

శ్లో॥ పృథ్వి! త్వయా ధృతా లోకా దేవి! త్వం విష్ణునాధృతా।
త్వం చ ధారయ మాందేవి! పవిత్రం కురుచాసనమ్॥

ఇతి భూమిం ప్రార్థ్య- "ఓం కూర్మాసనాయ నమః" ఇత్యాసన మభ్యర్చ్య- బృసాద్యాసనే పద్మాసనం బద్ధ్వా- "ఓం వీర్యాయాస్త్రాయ ఫట్" ఇతితర్జనీ ముద్రయా సర్వదిగ్బంధనంకృత్వా - "ఓం రాంనమః పరాయకాలానలాత్మనే" ఇత్యగ్నిప్రాకారముద్రయా ప్రాకారవచ్ఛిరః పరితస్సితమగ్నిం ధ్యాత్వా- "ఓం నమోభగవతే సుదర్శనాయ" ఇతి చక్రముద్రయా శిరోపరివిన్యసేత్।

శ్రీ భగవదాజ్ఞయా . . . శుభతిథౌ . . . శ్రీమదఖిలాణ్డకోటి బ్రహ్మాణ్డ నాయకస్య-దేవ దేవస్య- జగత్కుటుమ్బినః-జగద్రక్షణార్థ మవతీర్ణస్య-శ్రీ స్వామినః ప్రీత్యర్థం- రాజరాష్ట్రాభివృద్ధ్యర్థం అర్చక పరిచారకాభివృద్ధ్యర్థం- భగవదధీనోఽహం భగవత్ప్రీత్యర్థంభగవన్మ

భోగ్లాసార్థంచ - యజమానస్య .... గోత్రస్య ...నామధేయస్య ....
గోత్రాభివృద్ధ్యర్థం-శ్రీ పఞ్చరాత్రభగవచ్ఛాస్త్ర దివ్యాగమోక్త
పరిశాకేణ-ధృవ-కౌతుకోత్సవ-శయన - బలి - తీర్థపడ్బేర నియమేన
ప్రాతఃకాలార్చనం కరిష్యే।

తతః భూతశుద్ధిం కరిష్యే యోగముద్రాంబద్ధ్వా నాభికన్దే స్థితం - వేద్యాకారం ధూమాభం - "ఓ3మ్ యం ఓ3మ్ ఇతి వాయుబీజం ధ్యాయామి। తజ్జేన వాయునా దేహపాప్మానం శోష యామి॥ హృదమ్బుజేస్థితం - త్రికోణం - రక్తాభం - 'ఓ3మ్ రం ఓ3మ్" ఇతి అగ్నిబీజం ధ్యాయామి। తదుత్థ సప్తార్చి శ్శిఖాభిః కల్మషం దహామి కణ్ఠే స్థితం - చతురశ్రం - పీతాభం "ఓ3మ్ లం ఓ3మ్" ఇతి మహేన్ద్రబీజం ధ్యాయామి। తజ్జేన కుమ్భక వాయు నాఉత్థిత మగ్నిం స్తమ్భయామి॥ మూర్ధ్ని స్థితం-వృత్తం స్ఫటికాభం "ఓ3మ్ వం ఓ3మ్" ఇతివారుణ బీజం ధ్యాయామి। తజ్జాతామ్బుసా పాదతల మస్తకం క్షాళయామి॥

సంహారన్యాసః

1. ఓ3మ్ జీనమః పరాయ పృథివీ తత్వాత్మనే-ఓ3మ్ టీ నమఃపరాయ ఘ్రాణ తత్వాత్మనే-ఓ3మ్ చీనమఃపరాయ ఉపస్థతత్వాత్మనేతి, శబ్ద స్పర్శరూపరస గంధగుణాం-పీతాభాం-చతురశ్రాం-పృథివీం-ఘ్రాణోపస్థాభ్యాం సహ-ఓ3మ్ తీ నమః పరాయ గంధ తన్మాత్రాత్మనేతి గంధతన్మాత్రాయాం సంహరామి।

2. గంధతన్మాత్రాం-ఓ3మ్ ఖీ నమః పరాయతోయ తత్వాత్మనేతి అప్సు సంహరామి। ఓ3మ్ ఠీనమఃపరాయ జిహ్వాతత్వాత్మనే-ఓ3మ్ ఛీనమః పరాయ పాయు తత్వాత్మనేతి శబ్దస్పర్శరూపరసగుణాః-అర్ధ చంద్రకారాః-శ్వేతాఅపః-రసనాపాయ్వం ద్రియాభ్యాం సహ ఓ3మ్ థీనమః పరాయ రసతన్మాత్రాత్మనేతి రసతన్మాత్రాయాం సంహరామి।

3. రసతన్మాత్రాం-ఓమ్ గీనమఃపరాయ తేజ తత్త్వాత్మనేతి తేజసి సంహారామి। ఓమ్ డీనమఃపరాయనేత్ర తత్త్వాత్మనే-ఓమ్ జీ నమః పరాయ పాదతత్త్వాత్మనేతి త్ర్యస్రం పాటలం శబ్దస్పర్శ రూపగుణ తేజః దృష్టి చరణేంద్రియాభ్యాంసహ-ఓమ్ దీనమః పరాయ రూప తన్మాత్రాత్మనేతి రూపతన్మాత్రాయాం సంహారామి

4. రూపతన్మాత్రాం-ఓమ్ ఖీనమఃపరాయ మారుత తత్త్వాత్మనేతి వాయౌసంహారామి। ఓమ్ ఢీనమః పరాయ త్వక్తత్త్వాత్మనే ఓమ్ ఝీనమఃపరాయ పాణి తత్త్వాత్మనేతి శబ్దస్పర్శగుణం-ధూమ్రం వృత్తం-వాయుం త్వక్కరాభ్యాంసహ-ఓమ్ధీనమఃపరాయ స్పర్శతన్మాత్రాత్మనేతి స్పర్శ తన్మాత్రే సంహారామి।

5. స్పర్శతన్మాత్రం-ఓమ్ కీనమఃపరాయ వ్యోమ తత్త్వాత్మనేతి ఆకాశే సంహారామి। ఓమ్ ణీనమఃపరాయ శ్రోత్ర తత్త్వాత్మనే-ఓమ్ ఞీ నమఃపరాయ వాక్తత్త్వాత్మ నేతి శబ్దగుణం-నీలోత్పలదళప్రభం ఆకాశం-శ్రోత్రవాగ్భ్యాం సహ-ఓమ్ నీ నమః పరాయ శబ్దతన్మాత్రాత్మనేతి శబ్దతన్మాత్రే సంహారామి।

శబ్దతన్మాత్రం-ఓమ్ పీనమఃపరాయ మనస్తత్త్వాత్మనేతి మనసి సంహారామి। ఓమ్ ఫీనమఃపరాయ అహంకార తత్త్వాత్మనేతి మనః అహంకృతౌ సంహారామి। ఓమ్ బీనమఃపరాయ బుద్ధి తత్త్వాత్మనేతి అహంకృతిం మహతి సంహారామి। ఓమ్ భీనమః పరాయ ప్రకృతి తత్త్వాత్మనేతి మహాన్తం ప్రకృతౌ సంహారామి। ఓమ్ మీనమఃపరాయ జీవతత్త్వాత్మనేతి ప్రకృతిం జీవే సంహారామి।

వాసనా వివశం సుసూక్ష్మం స్వనాభిచక్రస్థం భాస్కరాభం జీవం- పద్మసూత్ర సుసూక్ష్మయా సుషుమ్నానాడ్యా కుంభకేన వాయునా ఉపర్యాకాశం-బ్రహ్మరంధ్రం భిత్వా-దేహాద్బహిర్వినిర్గతం

భాస్కర మణ్డలంప్రవిశ్య-తస్మాన్నిర్గతం ధ్రువే పరస్మిన్ బ్రహ్మణి స్థితం ధ్యాయామి।

తతః పాదాంగుష్ఠన్యస్తేన జ్వాలనత్విషా ఓ3మ్ రంనమః ఇతి అగ్నిబీజేన యోనిజం స్వదేహం పాదాది మూర్ధపర్యంతం దహామి।

సృష్టిన్యాసః

తతః యోగసంపుటముద్రాం-సృష్టిముద్రాం ప్రదర్శ్య। ఆకాశే అయుతపూర్ణ చంద్రోపమం ఓ3మ్ వం నమః ఇతి నివృత్తిబీజం ధ్యాయామి। తదుత్థామృత సముద్రజాతే పాండురపంకజే స్థిత బ్రహ్మణస్సకాశాత్ ఓ3మ్ మానమఃపరాయ జీవతత్వాత్మనేతి జీవం స్వహృదంబుజే సముత్పన్నం భావయామి।

ఓ3మ్ భీనమఃపరాయ దేహతత్వాత్మనేతి జీవాత్ప్రకృతిం సముత్పన్నం స్మరామి। ఓ3మ్ బీనమః పరాయ బుద్ధితత్వాత్మనేతి ప్రకృతేః బుద్ధిం సముత్పన్నం భావయామి। ఓ3మ్ ఫీనమఃపరాయ గర్వతత్వాత్మనేతి బుద్ధేరహంకారం సముత్పన్నం స్మరామి। ఓ3మ్ పీ నమః పరాయ మనస్తత్వాత్మనేతి అహంకారాత్ మనస్సముత్పన్నం స్మరామి।

ఓ3మ్ నీ నమః పరాయ శబ్దతన్మాత్రాత్మనేతిమనసః శబ్ద తన్మాత్రం సముత్పన్నం స్మరామి। ఓ3మ్ కీనమఃపరాయ వ్యోమ తత్వాత్మనే-ఓ3మ్ణీనమఃపరాయ శ్రోత్రతత్వాత్మనే-ఓ3మ్ ఞీ నమః పరాయ వాక్తత్వాత్మనేతి శబ్దతన్మాత్రాత్ శ్రుతివాగ్భ్యాం సహ ఆకాశం సముత్పన్నం స్మరామి। ఓ3మ్ ధీనమఃపరాయ స్పర్శతన్మాత్రాత్మనే ఇతిఆకాశాత్ స్పర్శతన్మాత్రం సముత్పన్నం స్మరామి। ఓ3మ్ఖీనమః పరాయ మరుత్తత్వాత్మనే-ఓ3మ్ ఢీనమఃపరాయ త్వక్తత్వాత్మనే-ఓ3మ్ ఘీనమఃపరాయ పాణ్యాత్మనేతి స్పర్శతన్మాత్రాత్ త్వక్క-

రాభ్యాంసహ వాయుం సముత్పన్నం స్మరామి। ఓ౩మ్ దీనమః
పరాయరూప తన్మాత్రాత్మనేతి వాయోఃరూపతన్మాత్రం సము
త్పన్నం స్మరామి। ఓ౩మ్ గీనమః పరాయ తేజ స్తత్వాత్మనే-ఓ౩మ్
ఢీనమః పరాయ నేత్రతత్వాత్మనే- ఓ౩మ్ జీనమః పరాయ పాద
తత్వాత్మనేతి రూపతన్మాత్రాత్ దృష్టి చరణేంద్రియాభ్యాం సహ
తేజస్సముత్పన్నంస్మరామి। ఓ౩మ్ ధీనమః పరాయ రసతన్మాత్రా
త్మనేతి తేజసః రసతన్మాత్రం సముత్పన్నం స్మరామి। ఓ౩మ్
ఘీనమః పరాయ తోయతత్వాత్మనే- ఓ౩మ్ఠీనమః పరాయ
జిహ్వా తత్వాత్మనే-ఓ౩మ్ భీనమఃపరాయ పాయు తత్వా
త్మనేతి రసతన్మాత్రాత్ రసనాపాయ్వింద్రియాభ్యాంసహ అపః
సముత్పన్నం స్మరామి। ఓ౩మ్ తీనమఃపరాయ గంధ తన్మాత్రాత్మ
నేతి అద్భ్యః గంధతన్మాత్రం సముత్పన్నం స్మరామి। ఓ౩మ్ జీ
నమః పరాయ పృథివీతత్వాత్మనే-ఓ౩మ్ టీనమః పరాయ ఘ్రా
ణ తత్వాత్మనే-ఓ౩మ్ చీ నమఃపరాయ ఉపస్థాతత్వాత్మనేతి
గంధ తన్మాత్రాత్ ఘ్రాణోపస్థాభ్యాం సహ పృథివీం సముత్పన్నా
సం స్మరామి।

ఇత్థం ఆత్మీయం శరీరం మహ్యాది భూతజం స్మృత్వాపూర్వోక్త
పద్మం ప్రబుద్ధంవిచింత్యతద్వినిర్గతామృతజలపూర్ణైః హేమకుంభైః
స్నాపితం శుద్ధమనఘం నిజంవపుః హరేరారాధనాయోగ్యం
భావయామి

తతః యథాశక్తి అష్టాక్షర మన్త్రజపం కుర్యాత్।

తతః స్వాత్మనః దక్షిణే స్థాపిత కళశస్థ జలేన—
“ఓ౩మ్ నారాయణాయ విద్మహే వాసుదేవాయ ధీమహి
తన్నో విష్ణుః ప్రచోదయాత్” ఇతి పఞ్చపాత్రాణి పరిశోధ్య -
దేవస్యాగ్రే వామభాగే ‘‘ఓ౩మ్’’ ఇత్యుదకైరాపూర్య-

శ్లో॥ పాద్యం మధ్యే దక్షిణేఽర్ఘ్యం వామే చాచమనీయకమ్।
తస్యపార్శ్వస్య పార్శ్వేతు వామే స్నానీయ పాత్రకమ్॥

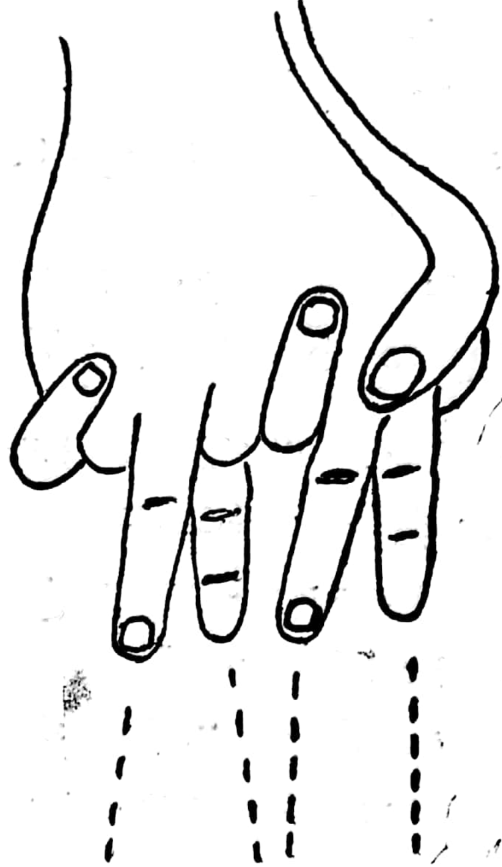
అథవా ప్రాగాదివా ఆగ్నేయాది కోణేషు - క్రమేణార్ఘ్యపా-
ద్యాచమనీయ స్నానపాత్రాణి-మధ్యే శుద్ధోదక పాత్రంచ నిధాయ
"ఓ3మ్" ఇతి పాత్రాణి సంస్పృశేత్।

శ్లో॥ కుశాగ్రమక్షతం పుష్పం ఫలం మలయజం తథా।
తిలాన్సిద్ధార్థ సహితా న్యవానర్ఘ్యే వినిక్షిపేత్॥
తిలాన్దూర్వాం విష్ణుపర్ణీం శ్యామాకం పద్మమక్షతమ్।
పాద్యపాత్రే షడేతాని ద్రవ్యాణి వినివేశయేత్॥
ఏలాలవఙ్గ కర్పూరం జాతికోలచన్దనమ్।
పుష్పాణ్యాచమనీయేతు పాత్రే ద్రవ్యాణి నిక్షిపేత్॥
గన్ధం సర్వౌషధి రత్నఫల బీజకుశాని చ।
తిలాని చాక్షతం చైవ దధిక్షీర ఘృతాని చ॥
రజనీ ద్వాదశాఙ్గాని స్నానీయేచ వినిక్షిపేత్॥

దక్షిణ కరతలే :- "ఓ3మ్ రం ఓ3మ్ ద్వాదశారాయ
చక్రాయ నమః తన్మధ్యే :- "ఓ3మ్ హాం ఓ3మ్ భాస్కరాయ
నమః ఇతి తద్రశ్మిభిః దహనముద్రయా పాత్రాణి స్పృష్ట్వా వామ
కరతలే :- "ఓ3మ్ పం ఓ3మ్ షోడశదళయుతాయ వికస్వరాయ
సిత పద్మాయ నమః తన్మధ్యే :- "ఓ3మ్ వం ఓ3మ్ షోడశకళ
యుతాయామృత మయచన్ద్రాయ నమః ఇతి తదుత్థైః పీయూష
రశ్మిభిః ప్లావన ముద్రయా పాత్రాణి స్పృశేత్॥

హస్తయోర్మధ్యే:- "ఓ3మ్ నమో నారాయణాయ" ఇతిధ్యాత్వా-
"ఓ3మ్ రాం ఓ3మ్ నమః పరాయ విశ్వాత్మనే" ఇతి పాత్రాణి

స్పృష్ట్వా– "ఓమ్ నారాయణాయ విద్మహే వాసుదేవాయధీమహి తన్నో విష్ణుః ప్రచోదయాత్" ఇతి పాత్రాణ్యభిమన్త్ర్య– "ఓమ్ స్వీం సురభ్యైనమః" ఇతి సురభి ముద్రయాతద్దుగ్ధేన పాత్రాణి పూరితాని విచిన్తయేత్॥ ఓమ్ అర్ఘ్యం పరికల్పయామి - ఓమ్ శ్రియై అర్ఘ్యరూపిణే అర్ఘ్యరూపాయనమః ఓమ్ పాద్యం పరికల్పయామి - ఓమ్ గంగే పితృప్రియ కరాయపాద్యరూపిణేనమః

సురభిముద్రా

ఓ౩మ్ ఆచమనీయం పరికల్పయామి - శాన్తిమావాహయామి।
ఓ౩మ్ స్నానం పరికల్పయామి - రతిమావాహయామి।
ఓ౩మ్ శుద్ధోదకంపరికల్పయామి। శ్రీమన్నారాయణమావాహయామి॥

అర్ఘ్యపాత్రాత్కిఞ్చిజ్జల మన్యస్మిన్పాత్రే గృహీత్వా - వామహస్తే సంస్థాప్య-కూర్చేనసహ దక్షిణహస్తేన నిధాయ "ఓ౩మ్ నమో నారాయణాయ" ఇతి సప్తవారమభిమన్త్ర్య-పాత్రేషు కిఞ్చిత్కిఞ్చి ద్విన్యస్య, "ఓ౩మ్ వీర్యాయాస్త్రాయ ఫట్" ఇతి ద్రవ్యాణాత్మానం చ ప్రోక్షయేత్॥

మన్త్రాసనమ్ :- తతః దేవస్య సహజే పీఠే యోగం పీఠం ప్రకల్పయేత్ :- "ఓ౩మ్ ప్వ్యాంధ్ప్రం ఆధారశక్త్యైనమః। ఉపర్య -

శరి :— ఓ౩మ్ హ్రాం కూర్మకాలాగ్నయేనమః।
ఓ౩మ్ హాం అనన్తాయనమః॥
ఓ౩మ్ భూం భూమ్యైనమః॥"

అథఆగ్నేయాదికోణేశు :- "ఓ౩మ్ ధం ధర్మాయనమః।
ఓ౩మ్ జ్ఞాం జ్ఞానాయనమః।
ఓ౩మ్ వైం వైరాగ్యాయనమః।
ఓ౩మ్ ఐం ఐశ్వర్యాయనమః॥"

తతః ప్రాగాదిదిక్షు :- "ఓ౩మ్ అం అధర్మాయనమః।
ఓ౩మ్ అం అజ్ఞానాయనమః।
ఓ౩మ్ అం అవైరాగ్యాయనమః।
ఓ౩మ్ అం అనైశ్వర్యాయనమః।

మధ్యే :- హ్రాం సదాశివాయనమః॥"

ఏతాన్యోగాసనాఙ్ఘ్రిరూపాన్పురుషాకృతిన్ స్థితాన్ సింహ వక్త్రాన్ - ధర్మాదిసిత వర్ణా - నధర్మాద్యరుణవర్ణా నభిముఖాభ్యా మఞ్జలి హస్తా-నపరాభ్యాంచయోగపీఠికాంభిభ్రాణాంశ్చధ్యాయామి॥

పునః ప్రాగాది :- "ఓ3మ్ ఋం ఋగ్వేదాయనమః।
ఓ3మ్ యం యజుర్వేదాయనమః।
ఓ3మ్ సాం సామవేదాయనమః।
ఓ3మ్ అం అథర్వణ వేదాయనమః।

ఉపర్యుపరి :— "ఓ3మ్ ష్టం ఘాతికాహంకారయనమః।
ఓ3మ్ ప్యాం తైజసికాహంకారాయనమః।
ఓ3మ్ వైం వైకారికాహంకారాయ నమః।"
"ఓ3మ్ సం సత్వగుణాయనమః।
ఓ3మ్ రం రజోగుణాయనమః।
ఓ3మ్ తం తమోగుణాయనమః।"
"ఓ3మ్ మహ్యాత్మనేహుంఫట్ నమః।
ఓ3మ్ అబాత్మనేహుంఫట్ నమః।
ఓ3మ్ తేజ ఆత్మనేహుంఫట్ నమః।
ఓ3మ్ వాయ్వాత్మనేహుంఫట్ నమః।
ఓ3మ్ ఆకాశాత్మనేహుంఫట్ నమః।
ఓ3మ్ మం జీవాత్మనే నమః।
ఓ3మ్ రాం అగ్నిమణ్డలాయనమః।
ఓ3మ్ వాం సోమమణ్డలాయనమః।
ఓ3మ్ హం సూర్యమణ్డలాయనమః

తదుపరి :- ఓ3మ్ పం పద్మాయనమః।

తన్మధ్యే :- ఓ3మ్ శ్రీం రాం రామాయనమః॥ఇతిధ్యాయామి।

ఏవం యోగపీఠం కల్పయిత్వా - యోగసనాబ్జద్వాదశ పత్రేషు -

ప్రాగాది :— "ఓ3మ్ శ్రీం శ్రీవత్సాయనమః।
ఓ3మ్ వం వనమాలాయైనమః
ఓ3మ్ యోం యోగమాయాయైనమః।
ఓ3మ్ వైం వైష్ణవ్యైనమః

ఓ3మ్ విం విమలాయై నమః।
ఓ3మ్ సృం సృష్ట్యై నమః।
ఓ3మ్ ఉం ఉత్కర్షిణ్యై నమః।
ఓ3మ్ ప్రం ప్రజ్ఞాయై నమః।
ఓ3మ్ సం సత్యాయై నమః।
ఓ3మ్ ఐం ఐశాన్యై నమః।
ఓ3మ్ అం అనుకమ్పాయై నమః।
ఓ3మ్ పిం పితామహ్యై నమః।

పీఠస్యదక్షిణేపార్శ్వే :- ఓ3మ్ బ్రహ్మణే నమః।
ఓ3మ్ విష్ణవే నమః।
ఓ3మ్ ఈశానాయ నమః॥"

పీఠస్యోత్తరేపార్శ్వే :— "ఓ3మ్ సనత్కుమారాయ నమః।
ఓ3మ్ సనకాయ నమః।
ఓ3మ్ సనన్దనాయ నమః।"

పీఠస్యపశ్చిమేపార్శ్వే :- "ఓ3మ్ దుర్గాయై నమః।
ఓ3మ్ విఘ్నేశాయ నమః।
ఓ3మ్ నారదాయ నమః।

పీఠస్యవాయవ్యే :- ఓ3మ్ అస్మద్గురుభ్యో నమః।
ఓ3మ్ అస్మత్పరగురుభ్యో నమః।
ఓ3మ్ అస్మత్పరమేష్ఠిగురుభ్యో నమః॥

పీఠస్యపరితః ప్రథమావరణే ప్రాగాది :-
"ఓ3మ్ వ్యాం వ్యాప్త్యై నమః।
ఓ3మ్ కాం కాన్త్యై నమః।
ఓ3మ్ తృం తృప్త్యై నమః।

ఓ౩మ్ శ్రం శ్రద్ధాయై నమః।
ఓ౩మ్ విం విద్యాయై నమః।
ఓ౩మ్ జం జయాయై నమః।
ఓ౩మ్ క్షం క్షమాయై నమః।
ఓ౩మ్ శం శాన్త్యై నమః।

పీఠస్యపరితః ద్వితీయావరణే ప్రాగాది :-

ఓ౩మ్ శఙ్ఖాయనమః
ఓ౩మ్ చక్రాయనమః।
ఓ౩మ్ గదాయై నమః।
ఓ౩మ్ పద్మాయనమః।
ఓ౩మ్ ముసలాయనమః॥
ఓ౩మ్ ఖడ్గాయనమః।
ఓ౩మ్ శార్ఙ్గాయనమః।
ఓ౩మ్ వజ్రాయనమః॥

ఏతాన్పురుషరూపాం స్తత్తదాయుధధారిణః ధ్యాయామి॥

తృతీయావరణే ప్రాగాది :-

ఓ౩మ్ ఇన్ద్రాయనమః।
ఓ౩మ్ అగ్నయేనమః।
ఓ౩మ్ యమాయనమః।
ఓ౩మ్ నిరృతయేనమః।
ఓ౩మ్ వరుణాయనమః।
ఓ౩మ్ వాయవేనమః।
ఓ౩మ్ కుబేరాయనమః।
ఓ౩మ్ ఈశానాయనమః॥

తృతీయావరణాద్బహిః - భగవదభిముఖే :-

ఓ3మ్ తార్క్ష్యాయ నమః॥

ఐశాన్యాం :- ఓ3మ్విష్వక్సేనాయనమః ఏతౌ గన్ధ-పుష్ప-ధూప-దీపై రభ్యర్చ్య - భగవదారాధన మారభేత॥

ఆవాహనపాత్రే :- "ఓ3మ్ నమోనారాయణాయ" ఇత్యద్భిరాపూర్య-లలాటాన్త ముద్ధృత్య - ఓ3మ్ నమో భగవతే వాసుదేవాయాగచ్ఛ" ఇతి చతుర్వారముక్త్వా - కూర్చేన - తత్తోయం కర్మార్చాయాం మూర్ధ్ని సిఞ్చేత్ । ఆవాహన ముద్రాం - ప్రతిమా - ముద్రాం - సాన్నిధ్యముద్రాం, ప్రార్థనాముద్రాంచ ప్రదర్శ్య - "ఓ3మ్ నమోభగవతే వాసుదేవాయ" మమ అభిముఖోభవ - ఇతి సమ్ముఖీకరణంకృత్వా -సామ్ముఖ్యముద్రాం ప్రదర్శయేత్॥

తతః యోగవిష్టరస్థితస్య దేవస్య దేహాఙ్గేషు "ఓ3మ్ నమోనారాయణాయ" ఇతి స్థితిన్యాసం కుర్యాత్ :-

ఓ3మ్ ఓ3మ్ ఓ3మ్ - నాభౌ సాఙ్గుష్ఠకనిష్ఠికయా న్యసేత్ ।
ఓ3మ్ నం ఓ3మ్ - గుహ్యే వినాఙ్గుష్ఠాభిరఙ్గుళీభిర్న్యసేత్ ।
ఓ3మ్ మోం ఓ3మ్ - జాన్వోఃవినాఙ్గుష్ఠాభిరఙ్గుళీభిర్న్యసేత్ ।
ఓ3మ్ నాం ఓ3మ్ - పాదయోః సమస్తాభిరఙ్గుళీభిర్న్యసేత్ ।
ఓ3మ్ రాం ఓ3మ్ మూర్ధ్ని మధ్యమయాఙ్గుళ్యా న్యసేత్ ।
ఓ3మ్ యం ఓ3మ్ - నేత్రయోః మధ్యమతర్జన్యా న్యసేత్ ।
ఓ3మ్ ణాం ఓ3మ్ - ముఖే సాఙ్గుష్ఠానామికయా న్యసేత్ ।
ఓ3మ్ యం ఓ3మ్ - హృదయే సాఙ్గుష్ఠతర్జన్యా న్యసేత్ ॥

ఓ3మ్ అర్చత ప్రార్చత ప్రియమేధాసో అర్చత అర్చన్తు పుత్రకా ఉతపురన్నధృష్ణ్వర్చత ॥

"ఓ౩మ్ నమో భగవతే వాసుదేవాయ ఫలంభవతు మే పుష్పం స్వాహా" నమః ఇతి పుష్పాఞ్జలిం సమర్పయామి ॥

శ్లో॥ విభో! సకలలోకేశ! విష్ణో జిష్ణో ప్రభో! హరే!
త్వాం భక్త్యాపూజయామ్యద్య భోగై రర్ఘ్యాదిభిఃక్రమాత్ ॥
అర్ఘ్య-పాద్యా-చమన దానకాలే దేవం స్థితం సమ్భావ్య :—

ఓ౩మ్ తత్సవితుర్వరేణ్యం భర్గో దేవస్య ధీమహి । ధియో యోనః ప్రచోదయాత్ ॥ ఇతి దేవస్య శిరస్యర్ఘ్యం సమర్పయామి॥

ఓ౩మ్ త్రీణిపదావిచక్రమే । విష్ణుర్గోపాఅదాభ్యః । తతో ధర్మాణిధారయన్॥ ఇతి ద్వివారంపాదయోః పాద్యం సమర్పయామి॥

ఓ౩మ్ తద్విష్ణోః పరమంపదగ్ం సదాపశ్యన్తిసూరయః। దివీవ చక్షురాతతమ్ । తద్విప్రాసోవిపన్యవోజాగృవాగ్ంసస్సమిన్ధతే విష్ణో ర్యత్పరమంపదమ్ । ఇతి సన్తధావనంకరోమి ॥

ఓ౩మ్ ఆపఃపునన్తు పృథివీం పృథివీపూతా పునాతుమామ్ । పునన్తు బ్రహ్మణస్పతి ర్బ్రహ్మపూతా పునాతు మామ్ । యదు చ్ఛిష్ట మభోజ్యం యద్వాదుశ్చరితం మమ । సర్వంపునన్తు మామా పోఽసతాంచప్రతిగ్రహగ్గ్ స్వాహా ॥ ఇతి త్రివార మాచమనీయం సమర్పయామి॥

"ఓ3మ్" ఇతి మధుపర్కం నివేద్య - ప్రణమ్య :"

శ్లో॥ దాసోఽహం తేజగన్నాథ । సపుత్రాది పరిగ్రహః ।
ప్రేష్యం ప్రశాధి కర్తవ్యే మాం నియుఙ్క్ష్వ హితే సదా॥

దేవస్య దక్షిణేపార్శ్వే :— "ఓ3మ్ శ్రీం శ్రియై నమః।" ఇతి శ్రియమావాహ్య - ఆవాహనముద్రాం ప్రదర్శ్య :—

ఓ3మ్ శ్రాం హృదయాయనమః।
ఓ3మ్ శ్రీం శిరసేస్వాహా।
ఓ3మ్ శ్రూం శిఖాయైవషట్॥
ఓ3మ్ శ్రైం కవచాయహుమ్।
ఓ3మ్ శ్రౌం నేత్రాభ్యాంవౌషట్।
ఓ3మ్ శ్రః అస్త్రాయఫట్॥

ఇతి షడఙ్గన్యాసంకృత్వా - కమలముద్రాంప్రదర్శ్య - అర్ఘ్యాదిభి రభ్యర్చ్య - మధుపర్కం నివేదయేత్ ॥

దేవస్యవామపార్శ్వే :— "ఓ3మ్ హ్రీం భూమ్యైనమః । ఇతిభూదేవీ మావాహ్య - ఆవాహనముద్రాంప్రదర్శ్య —

"ఓ3మ్ హ్రాం హృదయాయనమః।
ఓ3మ్ హ్రీం శిరసేస్వాహా।
ఓ3మ్ హ్రూం శిఖాయైవషట్।
ఓ3మ్ హ్రైం కవచాయహుమ్।
ఓ3మ్ హ్రౌం నేత్రాభ్యాంవౌషట్।
ఓ3మ్ హ్రః అస్త్రాయఫట్॥

ఇతి షడఙ్గన్యాసంకృత్వా - కమలముద్రాంప్రదర్శ్య - అర్ఘ్యాదిభి రభ్యర్చ్య - మధుపర్కం నివేదయేత్ ॥

స్నానాసనమ్ : స్నానకాలే శ్రీస్వామినం పద్మాసనేసుఖాసీనం ధ్యాయామి । సాలగ్రామం తీర్థబేరార్థం నిధాయ-స్నానపాత్రజలేన-శుద్ధజలేన చ స్నపనంకుర్యాత్ ॥

ఓ3మ్ పవమాన సువర్జనః । పవిత్రేణవిచర్షణిః । యఃపోతా సపునాతు మా । పునన్తు మా దేవజనాః । పునన్తుమనవోధియా । పునన్తు విశ్వఆయవః॥

ఓ3మ్ బ్రహ్మజజ్ఞానం ప్రథమం పురస్తాద్విసీమతస్సురుచో వేన ఆవః । సబుధ్నియా ఉపమా అస్యవిష్ఠాస్సతశ్చ యోనిమసతశ్చవివః॥

ఓ3మ్ కయానశ్చిత్ర ఆభువదూతీ సదావృధస్సఖా । కయా శచిష్ఠయావృతా । ఓ3మ్ సహస్రశీర్షాపురుషః...సర్వమ్మనిషాణః॥
ఓ3మ్ శాన్తిశ్శాన్తిశ్శాన్తిః ॥ ఇతి సహస్రధారయా స్నాపయామి॥

ఓ3మ్ భూర్భువస్సువః । ఓ3మ్ తత్సవితుర్వరేణ్యం । భర్గో దేవస్య ధీమహి । ధియోయోనః ప్రచోదయాత్ ॥ ఇతి శఙ్ఖోదకేన పరిషిఞ్చామి॥

ఓ3మ్ అగ్నిర్మూర్ధాదివః కకుఃపతి పృథివ్యాఅయం । అపాగం రేతాగం సిజిన్వతి॥ ఇతి మన్త్రేణ ప్లోతవస్త్రేణాఙ్గాన్ముప్లు నిర్మృజ్య

అలఙ్కారాసనమ్

శ్లో॥ అర్ఘ్యాసనస్త్రా స్నిబ్బరాకల్ప పుష్పగన్ధానులేపనైః।
ప్రత్యర్చితం స్థితం ధ్యాయే త్పాద్యాచమనయోఃపునః

శ్రీస్వామినం స్థితంధ్యాత్వా- "ఓ౩మ్ నారాయణాయవిద్మహే వాసుదేవాయధీమహి। తన్నో విష్ణుఃప్రచోదయాత్। ఇతి వస్త్రయుగ్మం సమర్పయామి। అర్ఘ్యం సమర్పయామి। పాద్యం సమర్పయామి। ఆచమనీయం సమర్పయామి।

ఓ౩మ్ నారాయణాయ విద్మహే వాసుదేవాయ ధీమహి।
తన్నో విష్ణుః ప్రచోదయాత్। ఇతి నేత్రయోరఞ్జనం లలాటే తిలకంచ (వా ఊర్ధ్వపుణ్డ్రం) సమర్పయామి ॥ఓ౩మ్॥ ఇతి బ్రహ్మసూత్ర ముత్తరీయంచ సమర్పయామి।

ఓ౩మ్ మూర్ధానం దివో అరతిం పృథివ్యా వైశ్వానర-
మృతాయ జాతమగ్నిం కవిగ్ం సమ్రాజ మతిథిం జనానామాసన్నా
పాత్రం జనయన్త దేవాః। ఇతిధూప మాఘ్రాపయామి।

ఓ౩మ్ ఇదం విష్ణుర్విచక్రమే త్రేధా నిదధే పదమ్। స మూఢమస్యపాగ్ం సురే। ఇతి శ్రీచన్దనం సమర్పయామి।

ఓ౩మ్ శతంతే దక్షిణాలో వృషభ ఏకిహావ్యః। ఇన్ద్రో మాతాతి

నపరాజాయతా అధిరాజో రాజస్సు రాజయాతి॥ ఇతి సర్వాభరణాని సమర్పయామి ॥

ఓ3మ్ తద్విష్ణోః పరమం పదగ్ం సదా పశ్యన్తి సూరయః। దివీవ చక్షురాతతమ్ తద్విప్రాసో విపన్యవో జాగృవాగ్ం సస్సమిన్ధతే। విష్ణోర్యత్పరమం పదమ్।

శ్లో॥ ఓ3మ్ "జితంతే పుణ్డరీకాక్ష। నమస్తే విశ్వభావన।
నమస్తేఽస్తు హృషీకేశ! మహాపురుషపూర్వజ॥"

ఇతి పుష్పాణి సమర్పయామి।

॥అథ అష్టోత్తర శతనామార్చనం కుర్యాత్॥

ఓ3మ్ ఇరావతీ ధేనుమతీ హి భూతాగ్ం సూయవసినీ మనవే యశస్యే। వ్యస్కభ్నా ద్రోదసీ విష్ణురేతే దాధార పృథివీ మభితో మయూఖైః॥ ఇతి పాదయోరక్షతాన్ సమర్పయామి.

ఓ3మ్ భూర్భువస్సువః। ఇతి దర్పణం ప్రదర్శయామి। తతః ధూప-దీప దానసమయే స్వస్తికాసనాసీనం శ్రీస్వామినం ధ్యాయామి॥

ఓ3మ్ జితంతే దక్షిణతో వృషభ ఏధిహవ్యః। ఇన్ద్రోజయాతి నపరాజయాతా। అధిరాజో రాజస్సు రాజయాతి॥ "ఓ3మ్ ధూర్యాం ధూమ్రోగ్రిరాయనమః॥" ఇతి ధూప మాఘ్రాపయామి। యవనికామపనీయ :-

ఓ౩మ్ ఉద్దీప్య స్వజాత వేదోపఘ్నం నిర్ఋతిం మమ ।
పశూగ్ శ్చ మహ్యమావహ జీవనంచ దిశోదశ ॥ "ఓ౩మ్ జగత్తేజో
రూపాయనమః"॥ ఇతిఘటదీపం ప్రదర్శయామి ।

ఓ౩మ్ సోమగ్ం రాజానం వరుణమగ్నిమన్వారభామహే ।
ఆదిత్యాన్విష్ణుగ్ం సూర్యం బ్రహ్మాణంచ బృహస్పతిమ్॥ "వాసుదేవః
ప్రియతామితి" భగవత్సన్నిధౌ మాత్రాదానం ఆచార్యః గృహ్ణీ
యాత్ ॥ తతః నృత్త-గీ-త- వాద్యైస్సహ దేవస్యాగ్రే వేదపఠనం
కుర్యాత్ ।—

భోజ్యాసనమ్

యవనికయా ద్వారమాచ్ఛాద్య - "అర్ఘ్యం సమర్పయామి ।
పాద్యం సమర్పయామి । ఆచమనీయం సమర్పయామి ।

"ఓ౩మ్" ఇతి మధుపర్కం సమర్పయామి । ఆస్యశోధనార్థం
తామ్బూలం సమర్పయామి। గణ్డూషణార్థం పానీయం సమర్పయామి।

-నివేదనకాలే శ్రీ స్వామినం పద్మాసనే సుఖాసీనం సమ్భావ్య-
భగవదగ్రే మృత్పైర్వాశ్చైనై ర్యుక్తం - భక్ష్య-భోజ్య-చోష్య-
లేహ్య-మధురరసై స్సహమహాహవిర్నిధాయ - ఓ౩మ్ వీర్యాయా
స్త్రాయఫట్" ఇతి ప్రోక్ష్య - "ఓ౩మ్ బలాయ కవచాయహుమ్"
ఇతి పరిషిచ్య- "ఓ౩మ్ స్వీం సురభ్యైనమః"ఇతి సురభి ముద్రయాఽ
మృతీకరణం కృత్వా - "ఓ౩మ్" ఇతి అవ్రాణంధత్వా —

"ఓ౩మ్ దేవస్యత్వా సవితుః ప్రసవేఽశ్వినో ర్బాహుభ్యాం

పూష్ణో హస్తాభ్యాం నిర్వపామిగృహాణస్వాహా" ఇతి మన్త్రేణ
ద్వాత్రింశద్వారం భక్ష్యాన్నాదీని దేవస్య దక్షిణహస్తే గ్రాసము
ద్రయా నిక్షిపేత్ । మధ్యేమధ్యే పానీయం సమర్పయామి। అపిధానా
మృతం (ఉత్తరాపోశనం) సమర్పయామి । హస్త ప్రక్షాళనం సమ
ర్పయామి । పాదప్రక్షాళనం సమర్పయామి । ఆచమనీయం సమర్ప
యామి "ఓ౩మ్" ఇతి సుగన్ధతామ్బూలం సమర్పయామి। భూతేభ్యో
బలిందత్వా యథాశక్తి మూలమన్త్రం జపేత్ ।

ఓ౩మ్ విశ్వరూపాయ విద్మహే విశ్వాతీతాయ ధీమహి ।

తన్నో విష్ణుః ప్రచోదయాత్ । ఇతిన్యూనాధిక పరిహారార్థం విష్ణు
గాయత్రీంధ్యాత్వా —

శ్లో॥ "పుణ్డరీకాక్ష! విశ్వాత్మన్! మన్త్రమూర్తే! జనార్దన!
గృహాణేదం జగన్నాథ! మమదీనస్య శాశ్వత!"

ఇతిహస్తే పుష్పోదకం గృహీత్వా "ఓ౩మ్ నమో నారాయణాయ"
ఇతి భగవదగ్రే నిక్షిపేత్ ।

శ్లో॥ అజ్ఞానాత్ జ్ఞానతో వాపి కృతం న్యూనాధికం చయత్ ।
దాసస్యమమ దీనస్యక్షన్తవ్యం లోకలోచన ।
ఇతిసాష్టాఙ్గ దణ్డప్రణామం సమర్పయామి —

యాత్రాసనమ్ : మూలబిమ్బాద్యాత్రార్చాయాం "ఓ౩మ్భూః
ఓ౩మ్ ।భువః । ఓగ్ం సువః । ఓ౩మ్ మహః। ఓ౩మ్ జనః । ఓ౩మ్
తపః । ఓంగ్ం సత్యం" ఇతి సప్తవ్యాహృతిభి శ్శక్తిమావాహ్య -
పుష్పమాలాదిభిరలఙ్కృత్య - బ్రహ్మాది సకల చేతనోజ్జీవనార్థం -
యాత్రార్చాం శిబికాయా మధిరోప్య - ఛత్రచామరాద్యుపచార

పూర్వకం ఆలయం ప్రదక్షిణీకృత్య - బలిపీఠస్యపురోభాగేఽర్ఘ్యాదిభి రభ్యర్చ్య - ఘటదీపం దర్శయిత్వా - పృథుకాదీని నివేద్య - నీరాజనంకృత్వా - గర్భగేహం నీత్వా - యాత్రాబిమ్బగతశక్తిం ధవార్చాయాం నియోజయేత్ ॥

శయ్యాసనమ్ : మూలబిమ్బాచ్ఛయ్యార్చాయాం "ఓ౩మ్భూ" రిత్యాదిసప్తవ్యాహృతిభిశ్శక్తిమావాహ్య - అర్ఘ్యాదిభిరభ్యర్చ్య - ఫలాదీనినివేద్య - నీరాజనంకృత్వా - శయ్యాయాం "ఓ౩మ్ హాం అనన్తాయనమః" ఇతి గన్ధపుష్ప ధూపదీపై రభ్యర్చ్య-

శ్లో। భగవన్భోగనిద్రాయాః కాలోఽయం సముపాగతః।
శయ్యాం భోగిపర్యఙ్కం అలఙ్కురు జగత్పతే॥

ఏవంప్రార్థ్య - శ్రీ - భూసమేతం దేవంశయ్యాయాం వినివేశయేత్ ॥ "ఓ౩మ్ బలాయ వచాయ హుమ్" ఇతి కవాటం బన్ధయేత్ ।

ఆచార్యః - ద్వారదేశే సుదర్శనం - ద్వారస్థానపి సంబోధ్య ప్రాదక్షిణ్యేన స్వగృహంగచ్ఛేత్ ॥

సూచనా :— శ్లో॥ "యామిన్యా స్సార్ధయామాత్తు
శయ్యాయా మ్పూజయేద్ధరిమ్।
అన న్తభోగి శయనే
శయితం చేత్స్వభావతః॥
"తద్బిమ్బ శయనే శేషం
పర్యఙ్కంనార్చయేత్పృథక్ ॥"

పాత్రకల్పనావిషయే : సాత్వతే యథా :—

శ్లో॥ "ఓ౩మర్ఘ్యం కల్పయామితి హ్యుక్త్వా వాయుపదే న్యసేత్।
కలశం తద్వదైశాన్యం న్యసేదాచమనార్థతః॥

స్నానార్థమగ్నికోణేతు పాద్యార్థం నైఋతే తథా" ॥ఇతి॥
పాత్రకల్పనావిషయే :- లక్ష్మీతన్త్రే చ యథా :—

శ్లో॥ "వేద్యామర్చాపురస్తాద్యాం న్యసేత్తోరణ చతుష్కకే॥
యాతవీయాది వహ్న్యన్తే క్రమాదేవం ప్రకల్పయేత్॥
అర్ఘ్యమాచమనీయంచ పాద్యం స్నానీయమేవ చ।
కల్పయే త్క్రమశో మన్త్రీ మన్త్రైర్నేతా నుదీరయన్॥
తారం కల్పయామీతి మధ్యే సంజ్ఞాస్స్యురఞ్జసా।
అనేకార్థంచ తత్రార్ఘ్యం కల్ప్యపాత్రేఽథ మధ్యతః।"

॥అనేకార్థమితి॥ :— "సర్వార్థతోయమితి తస్యసామ్ప్రదాయికీప్రసిద్ధిః॥ పాద్యాదిదానవిషయే... :- సాత్వతేయథా :-

శ్లో॥ "కాలం పాద్యార్ఘ్యదానాన్త ముత్థితం భావయేత్సదా।
అథోపచర్యమాణాన్తం భోగైః కాలానుకూలతః॥
స్నానా లభన వస్త్రస్రగ్దానా లఙ్కరణే తథా।
అన్యత్రభోగ పూజాయాం స్మరేత్పద్మాసనాదినా॥
పునస్తమేవోపవిష్టం సానుకమ్పంచ సమ్ముఖమ్॥" ఇతి॥

తథాచ లక్ష్మీతన్త్రేఽ ష్టపత్రింశే - యథా :—

శ్లో॥ "కాలం పాద్యార్ఘ్య దానాన్త ముత్థితం భావయేద్ధరిమ్।
స్నానాభరణ వస్త్రస్రగ్దానేఽలఙ్కరణే తథా।
అన్యత్రభోగయాగేషు తత్తద్భోగానుకూలతః।
స్మరేచ్ఛ్రీయు సంస్థానం సానుకమ్పం సుసమ్ముఖమ్॥
ఇతి॥ అత్ర సానుకమ్పం - సుసమ్ముఖ మితి చ హరివిశేషణమ్।

మన్త్రోద్ధారవిధిః

అథ మన్త్రోద్ధారవిధి రుచ్యతే :-

"షడఙ్గన్యాస"మితి - పాద్మోక్తంయథా :—

శ్లో॥ "జ్ఞానం బలం తథా వీర్యం ఐశ్వర్యం తేజసా సహ।
శక్తిరేతే చతుర్థ్యన్తా నమస్స్వాహా వషట్తథా॥"
'హుంఫట్' 'వౌషట్' క్రమాదేవదవసానాశ్శ్చ భావహాః॥"

ఈశ్వర సంహితాయాం చ యథా :—

"నమస్స్వాహా వషడ్ఢుం ఫట్స్వాహడ్భిర్జాతిభిస్సహ"॥ఇతి॥

తస్యవివరణంయథా :—

1. ఓ3మ్ జ్ఞానాయనమః — హృదయే।
2. ఓ3మ్ బలాయస్వాహా — శిరసి।
3. ఓ3మ్ వీర్యాయ వషట్ — శిఖాయామ్।
4. ఓ3మ్ ఐశ్వర్యాయహుమ్ — బాహ్వోః
5. ఓ3మ్ తేజసే ఫట్ — నేత్రయోః।
6. ఓ3మ్ శక్త్యై వౌషట్ — శిరఃపరితః॥

ప్రణవః :—

శ్లో॥ "అప్రమేయం ... ... పఠేత్" ఇత్యుక్తమ్॥ తద్యథా :-

"అప్రమేయం = అ
ఉదయం = ఉ
మన్దరం = మ
} = ఓ3మ్ ॥ఇతి॥

ప్లుతోదాత్తమిమం పఠేత్"॥

ధామార్చనామన్త్రః — పాద్మేయథా :-

శ్లో॥ "భద్రసామాదిం .... స్వాహా" ఇత్యుక్తంతద్యథా :—

భద్రసామాదిం	=	...		ఓ౩మ్
వరుణం	=	వ	=	వి
బిన్దుం	=	ఇ		
క్రోధరూపం	=	ష	=	ష్ణ
వసుస్రజం	=	ణ		
వరుణం	=	వ	=	వే
దేవదత్తం	=	ఏ		
పశ్చిమం	=	ప	=	ప్రా
వహ్నిం	=	ర		
గోపనం	=	ఆ		
శశాఙ్కం	=	స	=	సా
ఆదిదేవం	=	ఆ		
వైధరం	=	...		ద
దహనం	=	ర	=	రూ
హృషీకేశం	=	ఊ		
పశ్చిమం	=	ప	=	పి
రామం	=	ఇ		
సుముఖం	=	ణ	=	ణే॥ హుం ఫట్స్వాహా॥"
మాధవం	=	ఏ		

మనుః॥ "ఓ౩మ్ విష్ణవే ప్రాసాదరూపిణే హుం ఫట్ స్వాహా॥"

చణ్డామన్త్రః :- పాద్మేయథా —

శ్లో॥ "నిగమాదిం ...... నతిమ్" ఇత్యుక్తం॥ తద్యథా :-

"నిగమాదిం = ... ఓ3మ్

ఖడ్గధరం = చ
అమృతం = వ
ఓతదేవం = ఓ
యష్టిం = ం } = చ్వోం

వక్రతుణ్డం = ... చ

ప్రచణ్డం = ణ
పుణ్డరీకాక్షం = డ
గోపనం = ఆ } = ణ్డా

ప్రభఞ్జనం = ... య

నతిమ్" = ... నమః

మనుః॥ "ఓ3మ్ చ్వోం చణ్డాయనమః"॥ఇతి॥

ప్రచణ్డామన్త్రః : పాద్మేయథా :-

శ్లో॥ "ఛన్దసామాదిం ... ... నమః" ఇత్యుక్తమ్॥ తద్యథా :-

ఛన్దసామాదిం = ... ఓ3మ్

పశ్చిమం = ప
ఋతుధామానం = ఋ
యష్టిం = ం } = పృం

పాపహాసనం = ప
దహానం = ర } = ప్ర

వక్రతుణ్డం = ... చ

ప్రచణ్డం = ణ
పుణ్డరీకాక్షం = డ
గోపనం = ఆ } = ణ్డా

చతుర్థ్యన్తం	=	...		య
నమః"	=	...		నమః

మనుః "ఓ౩మ్ వృం ప్రచణ్డాయనమః"॥ఇతి॥

ధూపమన్త్రః :- పాద్మేయథా :-

శ్లో॥ "ఉద్గీథం ...... నతిమ్" ॥ఇత్యుక్తం తద్యథా :-

"ఉద్గీథం	=	...		ఓ౩మ్
సుభగం	=	ధ	=	ధ్యూం
శఙ్ఖం	=	య		
ఊర్ధ్వలోకేశం	=	ఊ		
యష్టిం	=	ం		
ధనదం	=	ధ	=	ధూ
వ్యాపీకేశం	=	ఊ		
మన్దరం	=	మ	=	మో
బ్రహ్మసాధనం	=	ఒ		
నేత్రం	=	ద	=	ద్గి
పఞ్చాత్మకం	=	గ		
బిన్దుం	=	ఇ		
అనలం	=	ర	=	రా
గోపనం	=	ఆ		
శఙ్ఖం	=	...		య
నతిమ్"	=	...		నమః

మనుః॥ "ఓ౩మ్ ధ్యూం ధూమోద్గిరాయనమః"॥ఇతి॥

దీపమన్త్రః : పాద్మే యథా :-

శ్లో॥ "ఉద్గీథం ... ... నతిః" ఇత్యుక్తం తద్యథా :—

"ఉద్గీథం	=	...		ఓ౩మ్
కకుభం	=	...		జ
గదధ్వంసీ	=	...		గ
అవిగ్రహం	=	ఎ		
వైరాజం	=	త	=	త్తే
విజయం	=	తే		
జన్మహన్తారం	=	జ	=	జో
బ్రహ్మసాధనం	=	ఓ		
అనలం	=	ర	=	రూ
గుహాలయం	=	ఊ		
పశ్చిమం	=	ప	=	పా
ఆదిదేవం	=	ఆ		
శ్వసనం	=	...		య
నతిః"	=	...		నమః

మనుః॥ "ఓ౩మ్ జగత్తేజోరూపాయ నమః"॥ఇతి॥

ఘణ్టామన్త్రః - పాద్మే యథా :-

శ్లో॥ "ఆమ్నాయాదిం ... నమస్కృతిమ్" ఇతి॥తద్యథా :-

"ఆమ్నాయాదిం	=	...		ఓ౩మ్
క్షితిధరం	=	ట	=	టూ
హృషీకేశం	=	ఊ		

రవిం	=	హ		
గుహాలయం	=	ఊ	=	హూం
నాసిక్యం	=	ం		
పద్మపాణిం	=	...		ఘ
ప్రచణ్డకం	=	ణ		
ఝషం	=	(డ) ట	=	ణ్టా
ఆకారం	=	ఆ		
చతుర్గతిం	=	య	=	యై
గోధనం	=	ఐ		
నమస్కృతిమ్"	=	...	=	నమః॥

మనుః॥ "ఓ3మ్ టూ హూం ఘణ్టాయైనమః" ॥ఇతి॥

సూచనా :- అత్ర "ఝషం" ఇతి డకారస్థానే - "చన్ద్రి" ఇతి 'ట'కార శ్చేన్మన్త్రోయం సమీచీనో భవేత్ ॥

అగ్నిప్రాకారమన్త్రః - విష్ణు తిలకేయథా —

శ్లో॥ "ఛన్దసామాదిం ... ... నతిమ్" ఇతి తద్యథా :-

ఛన్దసామాదిం	=	...		ఓ3మ్
యవర్గద్వితీయం	=	ర		
అచాంద్వితీయం	=	ఆ	=	రాం
బిన్దుం	=	ం		
నతిం	=	...		నమః
పవర్గాదిం	=	...		ప
యవర్గద్వితీయం	=	ర	=	రా
అచాంద్వితీయం	=	ఆ		
యవర్గప్రథమం	=	య	=	య

కాలానలాత్మన్
శబ్దస్య చతుర్థీం
నతిమ్" } = ... = కాలా
= నలాత్మనే
= ... = నమః

మనుః॥ "ఓ౩మ్ రాం నమః పరాయ కాలానలాత్మనే నమః॥"

సప్తార్ణవమన్త్రః విష్ణుతిలకే యథా :-

శ్లో॥ "ప్రణవం ... ... భగవత్పదే" ఇతి। తద్యథా :-

"ప్రణవం = ... ఓ౩మ్
నతిం = ... నమః
చతుర్థ్యన్తం భగవత్పదే = ... భగవతే

మనుః॥ ఓ౩మ్ నమో భగవతే" ॥ఇతి॥

సుదర్శనమన్త్రః - పాద్మే యథా :-

శ్లో॥ "ఉద్గీథం ... అనుస్వారం" ఇతి। తద్యథా :-

"ఉద్గీథం = ... ఓ౩మ్
చన్ద్రం = ... స
నభోమణిం = ... హ
సితద్యుతిం = స
వహ్నిం = ర } = స్రా
గోపనం = ఆ
జ్వలనం = ... = ర
ఊష్మాణాన్తం = హ
ఉదయం = ఉ } = హుం
బిన్దుం = ం
ఫుల్లాక్షం = ... ఫ

హృదయాహ్లాదం	=	—		ట్
వహ్నిం	=	ర }	=	రం ॥ఇతిబీజం॥
అనుస్వారం	=	ం }		

మనుః। "ఓ౩మ్ రం సహస్రారహుంఫట్" ॥ఇతి॥

సుదర్శనమన్త్రః - పునశ్చయదుక్తంపాద్మే :-

శ్లో॥ "బ్రహ్మకోశం — — బిన్దుమ్" ఇతి తద్యథా :-

"బ్రహ్మకోశం	=	—		ఓ౩మ్
సప్తార్ణాన్	=	—		ఓ౩మ్నమోభగవతే
శశాఙ్కం	=	స }	=	సు
శ్రీధరం	=	ఉ }		
వృష్టిం	=	—		ద
ఆదిలక్ష్మీం	=	శ }	=	ర్శ
హుతాశనం	=	ర }		
లమ్బోదరం	=	న }	=	నా
ఆదిదేవం	=	ఆ }		
దరం	=	—		య
మాధవం	=	...		వ
నభోమణిం	=	హ }	=	హి
రామం	=	ఇ }		
వక్రతుణ్డం	=	—		చ
విధాతారం	=	క }	=	క్ర
ఋతుధామానం	=	ఋ }		

హస్తం = ర
మధుసూదనం = ఆ } = రా

ముసలం = జ
గోపనం = ఆ } = జా

శ్వసనం = ... య

కకుభం = జ
అమృతం = వ } = జ్వ

పీతవర్ణం = ... ల

హుంఫట్ స్వాహా॥

శుక్లం = స
బిన్దుం = ం } = సం॥ ఇతిబీజం॥

మనుః॥ "ఓ3మ్ సం ఓ3మ్ నమో భగవతే సుదర్శనాయఏహి-
చక్రరాజాయ జ్వల హుంఫట్ స్వాహా॥"

సుదర్శనమన్త్రః : అన్యచ్చ యదుక్తం పాద్మే —

శ్లో॥ "ఆదిసప్తవర్ణాన్ ... ... శఙ్ఖమ్" ఇతి తద్యథా :—

"ఆదిసప్తవర్ణాన్ = ... ఓ3మ్నమోభగవతే

శశినం = స
శ్రీధరం = ఉ } = సు

వైధరం = ... ద

శ్రీవత్సం = శ
అనలం = ర } = ర్శ

భద్రహస్తం = న
ఆదిదేవం = ఆ } = నా

శఖం = ... య ॥ఇతి॥

మనుః "ఓ౩మ్ నమో భగవతే సుదర్శనాయ॥" ఇతి ద్వాదశార్ణమనుః॥

సుదర్శనమన్త్రః - పునశ్చ యదుక్తం పాద్మే :—

శ్లో॥ "ఆమ్నాయాదిం ... ... నతిమ్" ఇతి॥ తద్యథా :—

"ఆమ్నాయాదిం = ... ఓ౩మ్

సుదర్శనపదం చతుర్థ్యన్తం = ... సుదర్శనాయ

నతిమ్" = నమః

మనుః "ఓ౩మ్ సుదర్శనాయ నమః॥"

సురభిమన్త్రః - లక్ష్మీమతన్త్రే యథోక్తమ్ :—

శ్లో॥ "తారా .... వ్యాపిన్" ఇత్యాది తద్వివరణం యథా :—

తారా = ... ఓ౩మ్

సోమం = స
వరుణం = వ
ఈకారం = ఈ
వ్యాపిం = ం
} = స్వీం॥ ఇతి బీజం॥

సురభ్యై నమః॥ ఇతి॥

మనుః॥ "ఓ౩మ్ స్వీం సురభ్యై నమః" ॥సర్వభోగసమ్పూరణార్థో౽యమితి ప్రసిద్ధః॥

సురభిమన్త్రః - జయాఖ్యేపి యథా —

శ్లో॥ "ప్రణవం ... ... నమః" ॥ఇతి తస్యవివరణం యథా :—

ప్రణవం = ... ఓ౩మ్

తృప్తిం	=	స		
వరాహం	=	వ	=	స్వీం
వ్యోమేశం	=	ం		
విఘ్నం	=	ఈ		

సురభ్యైనమః ॥ఇతి॥

మనుః॥ "ఓ3మ్ స్వీం సురభ్యైనమః"॥

అర్ఘ్యాదికల్పనామన్త్రోయథా:-

"తారం	=	...	ఓ3మ్
			కల్పయామి
మర్త్యసంజ్ఞా	=	...	అర్ఘ్యం(ఇత్యాది)"

తథాచ :— "ఓ3మ్ అర్ఘ్యం కల్పయామి ।
ఓ3మ్ పాద్యం కల్పయామి ।
ఓ3మ్ ఆచమనీయం కల్పయామి ।
ఓ3మ్ స్నానం కల్పయామి"॥ఇతి॥

ద్వాదశాక్షరమన్త్రకల్పః - పాద్మేయథా :—

శ్లో॥ "ప్రణవం ... ... శీర్షకమ్" ఇతి తద్యథా :—

"ప్రణవం	=	...		ఓ3మ్
భద్రపాణిం	=	...		న
దక్షం	=	మ	=	మో
ఓతదేహం	=	ఓ		
సుభద్రం	=	...		భ
గదినం	=	...		గ
సుధాం	=	...		వ

విష్ణుశీర్షకం	=	ఏ	=	తే
విజయం	=	త		
వరుణం	=	వ	=	వా
ఆదిదేవం	=	ఆ		
శుక్లం	=	స	=	సు
భువనం	=	ఉ		
అత్రిం	=	ద	=	దే
మాధవం	=	ఏ		
పీయూషం	=	వ	=	వా
మధుసూదనం	=	ఆ		
వాయుం	=	య	=	య
ద్వాదశాత్మా	=	హ	=	హం ॥ఇతి
దండశీర్షకం"	=	ం		బీజమ్॥

మనుః॥ "ఓ3మ్ హం ఓ3మ్ నమో భగవతే వాసుదేవాయ"॥

అష్టాక్షరకల్పః - పాద్మేయథా :-

శ్లో॥ "ఉద్గీథం .... మధుసూదనమ్" ఇతి తద్యథా :-

"ఉద్గీథం	=	....		ఓ3మ్
విఘ్నేశం	=	....		న
బ్రహ్మసాధనం	=	ఓ	=	మో
మన్దరం	=	మ		
ఆదిదేవం	=	ఆ	=	నా
భద్రబాహుం	=	న		
వహ్నిం	=	ర	=	రా
గోపనం	=	ఆ		

శ్వసనం	=	....	=	య
విష్ణుం	=	ఆ }	=	ణా
వనమాలిం	=	ణ }		
మధుసూదనం"	=	...		య

మనుః॥ "ఓమ్ నమో నారాయణాయ"॥

సూచనా :— "ప్రణవాది శిరోపాయురితివర్ణక్రమోమతః".

అథ పఞ్చపాత్రవిషయః

అయం విషయః పారమేశ్వరే ... ... స్వపూర్వ నియమేనో క్తమ్॥ యథా —

"ఉదక్పశ్చిమకోణగం — అర్ఘ్యం।
ప్రాగుత్తరాన్తరే — ఆచమనమ్।
ఆగ్నేయే — స్నానమ్।
దక్షిణపశ్చిమే — పాద్యమ్" ॥ఇతి॥

అత్రైవ - దేవప్రాచీవశేనోక్తమ్॥ యథా :—

"అగ్నికోణే — అర్ఘ్యమ్।
నైఋతే — ఆచమనమ్।
వాయవ్యే — స్నానమ్।
ఐశాన్యే — పాద్యమ్ ॥ఇతి॥

"ఈశ్వరప్రాగ్వశా దర్ఘ్యమ గ్నేయాదిషుకోణకే" ॥ఇతి॥

అయమేవ — విశ్వామిత్రేప్యుక్తమ్ః యథాః—

"దక్షిణపశ్చిమే — పాద్యమ్
వాయుకోణే — ఆచమనమ్।
శాఙ్కరే — స్నానీయమ్।
సర్వమధ్యతః — ప్రోక్షణార్ఘ్యమ్ ॥ఇతి॥

అపిచ అనిరుద్ధేప్యేవముక్తమ్ । యథా :—

శ్లో॥ అర్ఘ్యం పాద్యం తథాచామం స్నానీయం శుద్ధపాత్రకమ్।
అగ్న్యాదిబ్రహ్మపర్యన్తం ఆధారోపరి విన్యసేత్॥
శ్రీరర్ఘ్యస్య భవేద్దేవీ వాగీశత్వాచమస్య చ।
పాద్యే చ పితరం దేవం స్నానీయే వరుణం తథా॥
శుద్ధోదకే చ శాన్తిం చ పఞ్చపాత్రస్య దేవతాః"॥ఇతి॥

పునశ్చ లక్ష్మీతన్త్రేప్యుక్తమ్ । యథా :

శ్లో॥ "వేద్యా మర్చాపురస్తాయాం న్యసేత్కోణ, చతుష్కకే।
యాతవీయాది వహ్న్యన్తే క్రమాదేశం ప్రకల్పయేత్॥
అర్ఘ్యమాచమనీయం చ పాద్యం స్నానీయమేవ చ॥
కల్పయేత్ క్రమశో మన్త్రీ మన్త్రైనేతాసుదీరయేత్॥
అనేకార్థం చ తత్రార్ఘ్యం కల్ప్యపాత్రేఽథ మధ్యతః॥

సూచనా :- అనేకార్థ మిత్యస్య - సర్వార్థతోయమితి సామ్ప్రదాయికీ ప్రసిద్ధిః॥

ఏంవచ నారదీయోక్తం యథా —

"ఆత్మనోవామభాగే — అర్ఘ్యమ్।
దక్షిణే — పాద్యమ్।

అర్ఘ్యస్య నికటే — ఆచమనమ్।

పాద్యపాత్ర సమీపే — స్నానార్థంవారి" ॥ఇతి॥

తథాచ **ఈశ్వరీయే** యథా :—

శ్లో॥ "ఓ3మ్ అర్ఘ్యం కల్పయామీత్యుక్త్వా వాయుపదే న్యసేత్।
కలశం తద్వదైశాన్యాం న్యసేదాచమనార్థతః॥
స్నానార్థ మగ్నికోణేషు పాద్యార్థం నైఋతే తథా।
మధ్యే శుద్ధ పాత్ర"మితి॥

అపిచ **శ్రీప్రశ్నే** యథా :—

శ్లో॥ "ఆగ్నేయాదిషు కోణేషు ప్రాచ్యాదిష్వథవా రమే।
వేదికాయాం చ పాత్రాణి మధ్యే చైకం వినిక్షిపేత్॥"

ఏవమే **వాహిర్బుధ్న్యసంహితాయాం** చయథా —

శ్లో॥ "తస్యామాగ్నేయదిగ్భాగే విన్యసేదర్ఘ్యపాత్రకమ్।
పాద్యపాత్రమథో న్యసేత్కోణే దక్షిణపశ్చిమే॥
పాత్ర మాచమనీయస్య విన్యసేత్పశ్చిమోత్తరే।
స్నానీయ పాత్రం దిగ్భాగే విన్యసేచ్ఛాంకరే తతః॥ఇతి॥

ఇత్థంచ**సాత్వతే** —

శ్లో॥ ఓమర్ఘ్యం కల్ప యామీతివ్యుక్త్వా వాయువదే న్యసేత్।
కలశం తద్వదైశాన్యాం న్యసెదాచమనార్థతః॥
స్నానార్థమగ్నికోణేతు పాద్యార్థం నైఋతేతథా॥ఇతి॥

ఇత్థంచ **పాద్మే** యథా :—

శ్లో॥ "పాద్యం మధ్యే దక్షిణేఽర్ఘ్యం వామేచాచమనీయకమ్।
తస్య పార్శ్వే న్యస్య పార్శ్వే తు వామే స్నానీయపాత్రకమ్॥

అన్యత్రచ —

శ్లో॥ "అర్ఘ్యం వాయుపదస్థాప్యం నైఋత్యే పాద్యమేవ చ॥
ఐశాన్యాచమనీయంచ స్నానీయంచాగ్నికోణకే॥"

(ప్రయోగేఽస్మిన్ శ్రీసాత్వతోక్త విధానః ప్రదర్శితః।)

ఆధారశక్తిమన్త్రః — పాద్మేయథా :-

శ్లో॥ "బ్రహ్మకోశం ... ... నతిమ్" ఇతి । తద్యథా —

"బ్రహ్మకోశం	=	...		ఓ3మ్
పవిత్రం	=	ప		
అమృతధామానం	=	వ	=	ప్వూం
హృషీకేశం	=	ఊ		
బిన్దుం	=	ం		
ప్రతర్దనం	=	థ		
పద్మనాభం	=	ఋ	=	థృం
నాసిక్యం	=	ం		
గోపనం	=	...		ఆ
సుభగం	=	ధ	=	ధా
ఆదిదేవం	=	ఆ		
హుతవహం	=	...		ర
శ్రీవత్సం	=	...		శ
కమలం	=	క		
వైరాజం	=	త	=	క్తై
• వీరసేనం	=	ఐ		
నతిమ్"	=	....		నమః॥

• అస్మిన్మన్త్రే వాయువర్ణః నోక్తః॥

మన్త్రోద్ధారవిధిః

మనుః॥ "ఓ౩మ్ ప్హ్రాం ధ్రుం ఆధారశక్త్యైనమః" ॥ఇతి॥

కూర్మమన్త్రః - పాద్మేయథా :—

శ్లో॥ "బ్రహ్మకోశం .... నతిమ్" ఇతి। తద్యథా —

"బ్రహ్మకోశం	=	....		ఓ౩మ్
దినకరం	=	హ	=	హ్రూం
పావకం	=	ర		
గుహాలయం	=	ఊ		
ధ్రువం	=	ం		
కమలం	=	క	=	కూ
సగుహాలయం	=	ఊ		
పావకం	=	ర	=	ర్మ
మన్దరం	=	మ		
పద్మం	=	క	=	కా
ఆకారం	=	ఆ		
పులహం	=	ల	=	లా
గోపనం	=	ఆ		
గదధ్వంసీ	=	గ	=	గ్న
వినాయకం	=	న		
ప్రభంజనం	=	య	=	యే
మాధవం	=	ఏ		
నతిమ్"	=	నమః	=	నమః

మనుః॥ "ఓ౩మ్ హ్రూం కూర్మకాలాగ్నయేనమః"॥

అనన్తమన్త్రః — పాద్మేయథా :—

శ్లో॥ "ఉద్గీథం .... నతిః" ॥ఇతి॥ తద్యథా :—

ఉద్గీథం	=	....		ఓ౩మ్
భానుం	=	హ		
ఆకారం	=	ఆ	=	హాం
యష్టిం	=	ం		
ప్రథమస్వరం	=	....		అ
ద్విరదం	=	....		న
వినాయకం	=	న		
విజయం	=	త	=	న్తా
ఆకారం	=	ఆ		
శ్వసనం	=	....		య
నతిః	=	....		నమః

మనుః॥ "ఓ౩మ్ హాం అనన్తాయనమః" ॥ఇత్యయం అనన్తస్యమన్త్రి ఇతి ప్రకీర్తితః॥

శ్రీమన్త్రః — పాద్మేయథా :—

శ్లో॥ "ఛన్దసామాదిం .... నతిః" ఇతి। తద్యథా :—

"ఛన్దసామాదిం	=	....		ఓ౩మ్
లక్ష్మీం	=	శ		
అగ్నిం	=	ర	=	శ్రీం
మహామాయాం	=	ఈ		
అనుస్వారం	=	ం		
ప్రణవాదిం	=	....		ఓ౩మ్

చతుర్థ్యన్త నామం	=	....	శ్రియై
నతిమ్"	=	...	నమః

మనుః॥ "ఓ౩మ్ శ్రీం ఓ౩మ్ శ్రియైనమః"॥

తథాచ విష్ణుతిలకే – శ్రీప్రశ్నేచ —

శ్లో॥ "మహాబీజమితో వక్ష్యే ... ..."॥ ఇదుక్త్యంతద్యథా :—

"యవర్గాష్టమమ్	=	హ	= హ్రీం
తద్ద్వితీయే	=	ర	
అచతుర్థం	=	ఈ	
బిన్దుం	=	ం	

శ్లో॥ బీజమన్త్రో భవే న్మహ్యే సేనాఙ్గన్యాస మాచరేత్।
శ్రామిత్యాది శ్రియే దేహే విన్యసేచ్చ తథాభువః॥
హ్రామిత్యాది షడఙ్గాని విన్యసేత్కమలేక్షణే॥ఇతి॥

పీఠ కల్పనావిధిః

అథ పీఠకల్పనావిధిః – తన్మన్త్రాశ్చ – పాద్మోక్తప్రకారేణో చ్యన్తే యథా :—

శ్లో॥ ధర్మాదీనాం చతుర్ణాం త్వధర్మాదీనాంచ తావతః।
పాదానాం కల్పయే న్మన్త్రాః వక్ష్యతే కమలాసన॥
ఆద్యర్ణాన్ప్రణవాదీంశ్చ సానుస్వారంయథాతథమ్।
చతుర్థ్యన్తాని నామాని ప్రోచ్యాన్తే నతిమీరయేత్॥
మధ్యే సదాశివపదం పాదత్వేన ప్రకల్పయేత్ ॥ఇతి॥

అస్యవివరణం యథా – ఓ౩మ్ ధం ధర్మాయనమః।
ఓ౩మ్ జ్ఞాం జ్ఞానాయనమః।
ఓ౩మ్ వైం వైరాగ్యాయనమః।

ఓ౩మ్ ఐం ఐశ్వర్యాయనమః।
ఓ౩మ్ అం అధర్మాయనమః।
ఓ౩మ్ అం అజ్ఞానాయనమః।
ఓ౩మ్ అం అవైరాగ్యాయనమః।
ఓ౩మ్ అం అనైశ్వర్యాయనమః।

భాస్కరం = హ
గుహాలయం = ఊ
బిన్దుం = ం

= హూం ఇతిబీజమ్।
"ఓ౩మ్ హూం సదాశివాయనమః"

శ్లో॥ "ఋగాదయ శ్చతుర్వేదా స్తేషాంతు మనవః పునః।
సానుస్వారం స్తదాద్యర్ణాన్ ప్రోచ్యాదా కమలాసన॥
చతుర్థ్యన్తానినామాని ఋగాదీనాం నతిః పునః"ఇతి॥

అన్యచ వివరణంయథా :— "ఓ౩మ్ ఋం ఋగ్వేదాయనమః।
ఓ౩మ్ యం యజుర్వేదాయనమః।
ఓ౩మ్ సాం సామవేదాయనమః।
ఓ౩మ్ అం అథర్వణవేదాయనమః"॥

శ్లో॥ .... భాతి కాదిరహాంకృతిః।
తిస్రః ప్రకల్ప యేత్పశ్చాత్తాసామ్మన్త్రాన్ శృణుమితే"॥ఇతి॥

తద్యథా :— ప్రణవాదిక్ = ... ఓ౩మ్

పుల్లనయనం = ఫ
బిన్దుం = ం
దండకం = డ

= ఫ్డం

"ఓ౩మ్ ఫ్డం భాతికాహంకారాయనమః॥"

పశ్చిమం = ప
మారుతం = య
ఊర్ధ్వలోకేశం = ఊ
బిన్దుం = ం

= ప్యూం

"ఓ౩మ్ ప్వాం తైజసికాహంకారాయనమః"॥

కుమ్భం	=	వ	} =	వాం
ఔర్వం	=	ఔ		
నాసిక్యం	=	ం		

"ఓ౩మ్ వాం వైకారికాహంకారాయనమః"॥

శ్లో॥ సత్త్వం రజ స్తమశ్చేతి గుణాన్ప శ్చాత్ప్రకల్పయేత్।
సానుస్వారం స్తదాద్యర్ణాన్ చతుర్థ్యన్తా స్తదాహ్వయాన్॥

ఇతి తద్యథా :— ఓ౩మ్ సం సత్త్వగుణాయ నమః।
ఓ౩మ్ రం రజోగుణాయనమః।
ఓ౩మ్ తం తమోగుణాయనమః।

"మహ్యాద్యై స్త్రతకల్పనమ్"

శ్లో॥ ఆత్మ శబ్దం చతుర్థ్యన్తం మహ్యాది పదపూర్వకమ్।
హుం ఫడ న్తంచ నత్యన్తం సంప్రయుఞ్జీతమనుంపునః॥

ఇతి। తద్యథా :— ఓ౩మ్ మహ్యాత్మనే హుంఫట్ నమః।
ఓ౩మ్ అబాత్మనే హుంఫట్ నమః।
ఓ౩మ్ తేజసాత్మనే హుంఫట్ నమః।
ఓ౩మ్ వాయ్వాత్మనే హుంఫట్ నమః।
ఓ౩మ్ ఆకాశాత్మనే హుంఫట్ నమః॥

జీవాత్మమన్త్రః - పాద్మేయథా —

శ్లో॥ "ప్రణవం ...... నతి" మితి। తస్యవివరణంయథా —

ప్రణవం	=	...		ఓ౩మ్
మన్దరం	=	మ	} =	మం
యష్టిం	=	ం		

ముసలం	=	జ	=	జీ
పంచబిన్దుం	=	ఈ		
అమృతం	=	వ	=	వా
గోపనం	=	ఆ		
విజయం	=	త	=	త్మ
మాధవీం	=	మ		
భద్రహస్తం	=	న	=	నే
మృగేశం	=	ఎ		
నతిం	=	...		నమః

మనుః॥ "ఓ౩మ్ మం జీవాత్మనే నమః"॥

శ్లో॥ ... ... వహ్న్యాదేర్మండలత్రయమ్।
పావకం శశినం సూర్యం త్రయమాకారబిన్దుకమ్॥

లక్ష్మీతన్త్రేపియథా :-

శ్లో॥ సూర్యేన్ద్వగ్ని పదేభ్యస్తు ప్రత్యేకంమణ్డలాయచ।
నమోఽన్తే ప్రణవశ్చాదౌ తేమన్త్రామణ్డలత్రయే॥ఇతి॥

పాద్మోక్తప్రకారేణయథా :-

"ఓ౩మ్ రం అగ్నిమణ్డలాయనమః।
ఓ౩మ్ వం సోమమణ్డలాయనమః।
ఓ౩మ్ హం సూర్యమణ్డలాయనమః" ॥ఇతి॥

పద్మమన్త్రః - పాద్మేయథా —

శ్లో॥ "ప్రణవం ... ... స్వర్గమ్" ॥ఇతి॥ తన్యవివరణంయథా —

ప్రణవం	=	...		ఓ౩మ్
పశ్చిమం	=	ప	=	పం
యష్టిం	=	ం		

పవిత్రం	=	...		ప
దమనం	=	ద	} =	ద్మా
దక్షం	=	మ		
గోపనం	=	ఆ		
శ్వసనం	=	...		య
వినాయకమ్	=	...		న
మన్దరం	=	మ	} =	మః
స్వర్గం	=	ః		

"అత్రపాద్మే 'విజయం' ఇత్యుక్తమ్- తస్యసంకేతాక్షర స్తకారోభవతీతి తదసమీచీనమ్। అతఃతత్స్థానే 'దమనః' ఇత్యేవసార్థకంభవతీతి తథోక్తమ్"

మనుః॥ ఓ3మ్ పం పద్మాయనమః॥

తతః ప్రాగాది — యథోక్తం పాద్మే —

శ్లో॥ "శ్రీవత్సాది ద్వాదశానాం శక్తీనాం తత్సమాహ్వయాః।
చతుర్థ్యన్తాస్సనాసికా స్తదాద్యర్ణ పురస్కృతాః॥
మన్త్రో భద్రాసన స్త్వేషకథితః కల్పనాక్రమః।"

ఏవంచ **విష్ణుతిలకే** — ద్వాదశపత్రేషు ప్రాగాదియథా —

శ్లో॥ "శ్రీవత్సం వనమాలాంచ యోగమాయాంచవైష్ణవీమ్।
విమలాంచ తథాసృష్టిం తత్తదుత్కర్షిణీమపి॥
ప్రజ్ఞాం సత్యాంతథైశానీ మనుకమ్పాం పితామహీమ్।
ఆవాహ్య తాసాం పరిత స్తథా చామరధారిణీః॥
వ్యాప్తిం కాన్తిం తత స్తృప్తిం శ్రద్ధాం విద్యాంజయాంక్ష మామ్।
శాన్తిమష్ట సమావాహ్య ప్రథమావరణేఽర్చయేత్"॥ఇతి॥

అస్యవివరణం యథా :—

ఓ౩మ్ శ్రీం శ్రీవత్సాయైనమః ।
ఓ౩మ్ వం వనమాలాయైనమః ।
ఓ౩మ్ యోం యోగమాయాయైనమః ।
ఓ౩మ్ వైం వైష్ణవ్యైనమః ।
ఓ౩మ్ విం విమలాయైనమః ।
ఓ౩మ్ స్పృం స్పృష్ట్యైనమః ।
ఓ౩మ్ ఉం ఉత్కృష్ట్యైనమః ॥
ఓ౩మ్ ప్రం ప్రజ్ఞాయైనమః ।
ఓ౩మ్ సం సత్యాయైనమః
ఓ౩మ్ ఐం ఐశాన్యైనమః ।
ఓ౩మ్ అం అనుకమ్పాయైనమః ।
ఓ౩మ్ పిం పితామహ్యైనమః ।
ఓ౩మ్ వ్యాం వ్యాప్త్యై నమః ।
ఓ౩మ్ కాం కాన్త్యై నమః ।
ఓ౩మ్ తృం తృప్త్యై నమః ।
ఓ౩మ్ శ్రం శ్రద్ధాయైనమః ।
ఓ౩మ్ విం విద్యాయైనమః ।
ఓ౩మ్ జం జయాయైనమః ।
ఓ౩మ్ క్షం క్షమాయైనమః ।
ఓ౩మ్ శాం శాన్త్యైనమః ।ఇతి।

అథ **పుష్పాఞ్జలి మన్త్రః** — పాదోక్తస్యవివరణంయథా -

"ద్వాదశాక్షరం = ఓ౩మ్ నమోభగవతేవాసుదేవాయ

శిఖండినం = ఫ
ఫులహం = ల
ధ్రువం = ం

(ఫ + ల + ం) = లం

మన్త్రోద్ధారవిధిః

సుభద్రం	=	...		భ
కుంభం	=	...		వ
విజయం	=	త	=	తు
శ్రీధరం	=	ఉ		
దక్షం	=	మ	=	మే
మాధవం	=	ఏ		
పవిత్రం	=	ప	=	పు
భువనం	=	ఉ		
క్రోధం	=	ష	=	ష్పం
పశ్చిమాననం	=	ప		
ధృవం	=	ం		
రర	=	...		స్వాహా
నతిమ్	=	....		నమః॥

శ్లో॥ పుష్పాఞ్జలి ప్రదానేషు నియుఞ్జీతజితంపునః॥

మనుః॥ ఓ౩మ్ నమోభగవతే వాసుదేవాయ ఫలం
భవతు మే పుష్పా స్వాహా నమః ॥ఇతి॥

విష్ణుగాయత్రీకల్పః - పాద్మోక్తో వివృణ్యతే —

"ఛన్దసామాదిం	=	...		ఓ౩మ్
ఆదిదేవం	=	ఆ	=	నా
విఘ్నేశం	=	న		
వహ్నిం	=	ర	=	రా
గోపనం	=	ఆ		
శంఖం	=	...		య

సుముఖం	=	ణ	=	ణా
గోపనం	=	ఆ		
మరుత్	=	...		య
మాయాం	=	ఇ	=	వి
సుధాం	=	వ		
వైధరం	=	ద	=	ద్మ
మన్దరం	=	మ		
భాస్కరం	=	హ	=	హే
మాధవం	=	ఏ		
ఆదిదేవం	=	అ	=	వా
కుమ్భం	=	వ		
శుక్లం	=	స	=	సు
ఉదయం	=	ఉ		
వైధరం	=	ద	=	దే
దేవదత్తం	=	ఏ		
పీయూషం	=	వ	=	వా
గోపనం	=	ఆ		
అనిలం	=	...		య
మహామాయాం	=	ఈ	=	ధీ
ధనదం	=	ధ		
దక్షం	=	...		మ
భాస్కరం	=	హ	=	హి
మాయాం	=	ఈ		
వైరాజం	=	...		త

భద్రపాణియుక్	=	న + న న్న	} =	న్నో
ఓతదేహం	=	ఓ		
కుమ్భం	=	వ	} =	వి
త్రివిక్రమం	=	ఇ		
క్రోధనం	=	ష	} =	ష్ణుః
వనమాలాం	=	ణ		
భువనం	=	ఉ		
విసర్గః	=	ః		
పావహన్తా	=	ప	} =	ప్ర
వహ్నిం	=	ర		
చకారం	=	చ	} =	చో
ఓతదేహం	=	ఓ		
దృష్టిం	=	...		ద
దరం	=	య	} =	యా
గోపనం	=	ఆ		
విజయం	=	త		త్

మనుః॥ ఓ౩మ్ నారాయణాయ విద్మహే వాసుదేవాయ
ధీమహి। తన్నో విష్ణుః ప్రచోదయాత్॥

అథ **భోగనివేదనమన్త్రః** – పాద్మం వివృణ్యతే —

శ్లో॥ "ప్రథమం చేదపిమనోన్ధూపావాన్దురితాత్మవాన్ ।
ఇత్యేతత్కల్పితం మన్త్రం ప్రతిభోగనివేదనమ్ ॥

రామం	=	...		ఇ
దృష్టిం	=	ద	} =	దం
అనుస్వారం	=	ం		

గదినం	=	గ	} =	గృ
అచాంవిష్ణుస ప్తమం	=	ఋ		
ఆదిత్యం	=	హా	} =	హా
గోపనం	=	ఆ		
చణ్డం	=	...		ణ
వహ్నిజాయాం	=	...		స్వాహా॥

తథాచ "ఇదం గృహాణస్వాహా" ఇత్యయం మనుః అసంపూర్ణ ఇ
జయాఖ్యగ్రన్థ ప్రతిపాదితోఽన్యోమనుః గ్రాహ్య ఇతి తద
వ్ర్ణ్యతే ॥-

భోగదానమన్త్రః - జయాఖ్యే యథా —

పాద్యాద్యు పచారేషు వినియోజ్యోమన్త్రః -

శ్లో॥ "ఔపచారిక హ్యాత్సంజ్ఞం క్రియతే యేనపూజనమ్।
ప్రణవాన్తేత్రిథా యోజ్య ప్రాణంవ్యోమభూషితమ్॥
ఇదమిదమిదం పశ్చాత్పదం దద్యాత్త్రి దక్షరమ్॥

శ్లో॥ గృహాణచ తతస్స్వాహా మన్త్రః పఞ్చదశాక్షరః॥
యోగ్య స్సర్వోపచారేషు పాద్యాద్యేషుసద్వై వహి॥

యథా - "ప్రణవం	=	....	ఓ3మ్
ప్రాణంత్రిథావ్యోమం	=	...	హాం హాం హాం

ఇదమిదమిదం గృహాణస్వాహా।

మన్త్రః పఞ్చదశాక్షరః :—

"ఓ3మ్ హాం హాం హాం ఇదమిదమిదం అర్ఘ్యంగృహాణస్వాహా।
ఓ3మ్ హాం హాం హాం ఇదమిదమిదం పాద్యం గృహాణస్వాహా।
ఓ3మ్ హాం హాం హాం ఇదమిదమిదం ఆచమనీయం గృహాణస్వాహా

మన్త్రోద్ధారవిధిః

ఓ3మ్ హం హం హం ఇదమిదమిదం స్నానం గృహాణస్వాహా ॥
ఓ3మ్ హం హం హం ఇదమిదమిదం మధుపర్కం గృహాణస్వాహా।"

మన్త్రన్యాసాదివిషయః శ్రీప్రశ్నే యథా :—

శ్లో॥ మన్త్రన్యసనకాలే తు దేవేశం యోగవిష్టరే ।
స్థితం ధ్యాత్వా దేవదేహే మన్త్రన్యసనమాచరేత్ ॥

యథాచ లక్ష్మీతన్త్రే – అష్టత్రింశే –

శ్లో॥ కాలం పాద్యార్ఘ్య దానాన్త ముత్థితం భావగోద్ధరిమ్ ।
స్నానాభరణ వస్త్ర స్రగ్దానేఽలంకరణే తథా ॥
అన్యత్ర భోగ యాగేషు తత్తద్భోగానుకూలతః ।
స్మరే చ్ఛ్రియ సంస్థానం సానుకంపమ్ సుసమ్ముఖమ్ ఇతి.
సానుకమ్పం సుసమ్ముఖ మితిచ హరివిశేషణమ్ ॥

యథోక్తం విశ్వామిత్రే –

శ్లో॥ దేవమర్ఘ్యామ్బరాకల్ప పుష్పగన్ధాను లేపనే ।
స్థితం ధ్యాయేత్తథాసీనం పాద్యాచమనయోః పునః ॥
ఆసీన మభిషేకేతు పద్మాసన నివేశితమ్ ।
ధూపప్రదీపనై వేద్యేష్వాసీనం స్వస్తికాసనే ॥
అన్యేష్వప్యుపచారేషు తత్తత్కర్మ సమాచరేత్ ॥

యథాచ పాద్మే —

శ్లో॥ అర్ఘ్యవస్త్రామ్బరా కల్ప గన్ధాను లేపనైః ।
ప్రత్యర్చితం స్థితం ధ్యాయేత్పాద్యాచమనయోఃపునః
ఆసీనం స్నానకాలేచ పద్మాసన సుఖాననే ।
నైవేద్య ధూపదీపాదా వాసీనం స్వస్తికాసనే ॥

ఉపచారేషు చాస్యత్ర తత్తత్కర్మానుసారతః ।
స్థిత మాసీనసుథవా దేవం ధ్యాయేత పూజకః ॥ఇతి॥

శ్రీప్రశ్నే, ఈశ్వరేచ యథా :—

శ్లో॥ దేవస్య దక్షిణే పార్శ్వే శ్రియం దేవీం సమర్చయేత్ ।
వామే భూమిం యథాదేవమిహచార్ఘ్యాదిభిర్యజేత్ ॥

ఆవాహనాధారవస్తూని :-

శ్లో॥ స్థలే రత్నమయస్థానే విమానేచతథా విధేః ।
అప్స్వగ్నౌ హృదయే సూర్యే స్థణ్డిలేప్రతిమాసుచ ।

మాత్రాదాన విధి - పాద్మే -

శ్లో॥ తిలాన్వస్త్రం తథాహేమ తామ్బూలం తణ్డులానపి ।
ఫలాని గవ్య మాహారంగాశ్చధాన్యంయథావసు ॥
గోగ్రాసం దేశికాయైవ దద్యాద్దేవస్య సన్నిధౌ ।
అధిపస్య తథారాజ్ఞో రాష్ట్రస్య సకలస్య చ ॥
ప్రజానాం బ్రాహ్మణాదీనాం దానమభ్యుదయావహమ్ ।

యథాచ లక్ష్మీతన్త్రే —

"ఏతచ్చ మాత్రాదాన మారాధన మధ్యాపతిత వైకల్య పరిహారాయ అక్షతాగ్ర శుభ్రవర్ణ శాలితణ్డుల పూర్ణ పాత్ర మత్ర మాత్రా పదార్థః । పునః మధుపర్క దాన సంభావిత వైకల్య పరిహారాయ గవామాత్రాదానమత్రోచ్యతే ॥"

ఈశ్వరీయే చ :—

శ్లో॥ మాత్రాదానాది హీనాత్తు దేవః మంగళవారిభిః ।
సంస్నాప్య శాన్తిహోమంచ కుర్యాత్తద్దోషశాన్తయే ॥

తథాచపాద్మే– **మహావాతాది సంక్షోభే నిత్యోత్సవ ప్రతిషేధః-**

శ్లో॥ మహావాతాది సంక్షోభే న నిత్యోత్సవమాచరేత్ ।
బలిప్రదాన మాత్రంతు కుర్యాచ్ఛ సతి సమ్భవే ॥
బలిం చణ్డే ప్రచణ్డేతు కేవలం వారి నిక్షిపేత్ ।
తయోర్మధ్యేతు పురతో మూలమన్త్రేణసాధకః ॥
భూతేభ్యో నమ ఇత్యేవం ప్రక్షిపేత్తోదకంబలిమ్ ॥ఇతి॥

అపిచ పురుషోత్తమే **సాలగ్రామాభిషేకఃరాత్రౌ నిషిద్ధః -**

శ్లో॥ సాలగ్రామ శిలాం తీర్థబేరార్థం పరికల్పయేత్ ।
న కదా విహితం రాత్రౌ సాలగ్రామాభిషేచనమ్ ॥

ఆరాధన భేదాః :- పాద్మేయథా -

శ్లో॥ ఉత్సవావసితం శ్రేష్ఠ మారాధన ముదాహృతమ్ ।
హోమాన్తం మధ్యమం ప్రోక్తం ప్రాపణాన్తమధాధమమ్ ॥
క్షుద్రన్తు ధూపదీపాన్త మథ మారాధనం భవేత్ ॥

శ్రీప్రశ్నే యథా -

శ్లో॥ నిత్యోత్సవాన్తం దైత్యారేః పూజనమూత్తమోత్తమమ్ ।
హోమాన్తంచోత్తమం విద్ధి ప్రాపణాన్తంచ మధ్యమమ్ ।
అధమంధూపదీపాన్తంక్షుద్ర మర్ఘ్యాది పూజనమ్ ॥"

లక్ష్మీతన్త్రవ్యాఖ్యానేయథా –

"అన్నాదికంనైవేద్యం ప్రాపణమితి - అతఃదివ్యదేశప్రాకృత దేశ మితి భేదోనాస్తి"॥

ముద్రావిషయః - విష్ణు తిలకేయథా —

శ్లో॥ ముద్రాదివికారా బహవః కింబహూక్త్యాచతుర్ముఖ ।
సర్వమఞ్జలినాకుర్యాద్యాహి సర్వప్రియావహా ॥

శ్రీమన్త్రవివరణం - ఈశ్వరేయథా —

ప్రణవం = ఓమ్

తదనన్తరం 'శ్రీంశ్రియైనమః'। ఇతి షడర్ణమనుః।
మన్త్రోయం సర్వార్థ సిద్ధిదః॥ తథాచ - శ్రాం - శ్రీం-శ్రూం
శ్రైం - శ్రౌం - శ్రః। ఇతి బీజయేద్ధృదయాదిభిః॥"

బృహద్బ్రహ్మసంహితాయాం :—

యథా - "కరన్యాసంవినా దేహన్యాసం దేవ్యాం సమాచరేత్"।

ఘటదీపవిషయః విష్ణు తిలకేయథా :—

శ్లో॥ ఘటదీపస్తు యః పశ్యే ద్దేవస్య పురతస్స్థితః ।
సప్త జన్మార్జితంపాపం తత్క్షణాదేవ నశ్యతి ।

నివేదనవిషయః విష్ణుతిలకేయథా :—

శ్లో॥ ఏకత్రి పంచ సప్తాష్ట నవ వా మూల మన్త్రితః ।
దేవస్య దక్షిణే హస్తే హవిర్న్యాసం సమాచరేత్ ॥

శ్రీప్రశ్నేయథా :—

శ్లో॥ భక్త్యా నమ్రేణశిరసా దర్శితగ్రాసముద్రయా ।
ద్వాత్రింశత్కబలాన్యాష్టౌ 'ర్దేవస్యత్వే'తి మన్త్రితః ॥
నివేదయేద్దక్షిణేహస్తే భక్త్యాన్నాదిని దేశికః ॥

పాద్మే, తిలకే చ యథా :—

యవర్గాష్టమం	=	హ		
తద్ద్వితీయం	=	ర	=	హ్రీం
అచాంతుర్యం	=	ఈ		
బిన్దుం	=	ం		

మన్త్రోద్ధారవిధిః

"బీజమన్త్రం భవేత్ స్వాహా స్తేనాఙ్గన్యాసమాచరేత్"

శ్రీమన్త్రః – పాద్మే యథా :—

శ్లో॥ "ఛన్దసామాదిం ... ... నతిమ్ ॥ఇతి। తద్యథా —

ఛన్దసామాదిం	=	...	ఓ3మ్
లక్ష్మీం	=	శ	= శ్రీం
అగ్నిం	=	ర	
మహామాయాం	=	ఈ	
అనుస్వారం	=	ం	
ప్రణవాదిం	=	...	ఓ3మ్
చతుర్థ్యన్తనామ	=	...	శ్రియై
నతిమ్	=	...	నమః

మనుః॥ "ఓ3 శ్రీం ఓ3మ్ శ్రియై నమః"॥

శ్రీప్రశ్నే చ యథా :—

శ్లో॥ శ్రామిత్యాది శ్రియో దేహే విన్యసేచ్చ తథా భువః।
హ్రామిత్యాది షడఙ్గాని విన్యసేత్ కమలేక్షణే॥

మన్త్రన్యాసవిషయః - శ్రీప్రశ్నే యథా :—

శ్లో॥ మన్త్రన్యసనకాలే తు దేవేశం యోగవిష్టరే।
స్థితం ధ్యాత్వా దేవదేహే మన్త్రన్యసనమాచరేత్॥

శ్రీ విష్ణు తిలకే చ యథా :—

శ్లో॥ ముద్రయా స్వాగతం చోక్త్వా యథార్హం న్యాసమాచరేత్।
సర్వత్ర వా స్థితి న్యాసో యోషితాం చేచ్చతుర్ముఖ॥
న్యాసం షడఙ్గం కుర్వీత సృష్టిస్తు బ్రహ్మణో భవేత్।
రుద్రస్య సంహృతిన్యాసః అన్యేషాం తు షడంగవత్॥

అథాష్టాక్షరీ మన్త్రజపవిధిః

శ్రీ భగవదాజ్ఞయా - శ్రీభగవత్కైఙ్కర్యరూపం - శ్రీమన్నారాయణప్రీత్యర్థం - అష్టాక్షరీమన్త్రజపం కరిష్యే । అస్య శ్రీమదష్టాక్షరీ మహామన్త్రస్య శ్రీమన్నారాయణో ఋషిః । దేవీగాయత్రీ ఛన్దః । పరమాత్మా శ్రీమన్నారాయణో దేవతా । శ్రీ రధిష్ఠాన దేవతా ॥ అంజలింబద్ధ్వా ॥ అంబీజం । ఆయుశ్శక్తిః । మంకీలకం । హ్రీంకవచం । ఐంఅస్త్రం । విష్ణు (బుద్ధి) సత్వం । శుక్లోవర్ణః । ఉదాత్తాదిస్వరః , శ్రీవైకుణ్ఠఃక్షేత్రః । జీవాత్మపరమాత్మనో స్వస్వామిభావఃసమ్బన్ధః । శ్రీమన్నారాయణప్రీత్యర్థే జపేవినియోగః । - "ఓ౩మ్ వీర్యాయాస్త్రాయఫట్" ఇత్యస్త్రమన్త్రేణకరతలకరపృష్ఠయోశ్శుద్ధిం కృత్వా స్థితిన్యాసం కుర్యాత్ । తథాచ —

"ప్రథమం తు కరన్యాసం దేహన్యాస మతఃపరమ్" ఇత్యుక్తరీత్యా-కరన్యాసో యథా :—

దక్షిణహస్తే దక్షిణాఙ్గుష్ఠేన

ఓ౩మ్ — శుక్లవర్ణం ఇతి — తర్జనీ మధ్యమ పర్వణి,

నం — హిరణ్యవర్ణం ఇతి — మధ్యమ పర్వణి,

మోం — కృష్ణవర్ణం ఇతి — అనామికామధ్యమ పర్వణి,

నాం — రక్తవర్ణం ఇతి — కనిష్ఠికామధ్యమపర్వణి,

వామహస్తే వామాఙ్గుష్ఠేన

రాం - కుంకుమవర్ణం ఇతి - వామతర్జనీమధ్యమ పర్వణి,

యం - పద్మవర్ణం ఇతి - మధ్యమామధ్యమ పర్వణి,

ణాం - కిఞ్జల్కవర్ణం ఇతి - అనామికామధ్యమ పర్వణి,

యం - సర్వవర్ణం ఇతి - కనిష్ఠికామధ్యమ పర్వణి,

విన్యస్య - ఓ౩మ్ ఓ౩మ్ - ఇతి ఆద్యన్త పర్వణోః ప్రత్యేకంన్యసేత్ ।

దేహస్థితిన్యాసః

ఓ3మ్ ఓ3మ్ ఓ3మ్ - ఇతినాభౌ - సదక్షిణాఙ్గుష్ఠకనిష్ఠికయా,
ఓ3మ్ నం ఓ3మ్ ० ఇతిగుహ్యే - అనఙ్గుష్ఠాభిస్సర్వాఙ్గుళీభిః,
ఓ3మ్ మోం ఓ3మ్ - ఇతిజాన్వోః - అనఙ్గుష్ఠాభిస్సర్వాఙ్గుళీభిః.
ఓ3మ్ నాం ఓ3మ్ - ఇతిపాదయోః - సాఙ్గుష్ఠాభిస్సర్వాఙ్గుళీభిః,
ఓ3మ్ రాం ఓ3మ్ - ఇతిశిరసి - మధ్యమాఙ్గుళ్యా,
ఓ3మ్ యం ఓ3మ్ - ఇతినేత్రయోః - తర్జనీమధ్యమాభ్యాం,
ఓ3మ్ ణాం ఓ3మ్ - ఇతిముఖే - అఙ్గుష్ఠానామికయా,
ఓ3మ్ యం ఓ3మ్ - ఇతిహృదయే-అఙ్గుష్ఠతర్జనీభ్యాం చ విన్యసేత్॥

ధ్యానమ్

శ్లో॥ చతుర్బాహుముదారాఙ్గం చక్రాద్యాయుధ సేవితమ్।
కాలమేఘప్రతీకాశం పద్మపత్రాయతేక్షణమ్॥
పీతామ్బరధరం సౌమ్యం ప్రసన్నేన్దునిభాననమ్।
చారుహాసం సుతామ్రోష్ఠం రత్నోజ్జ్వలితకుణ్డలమ్॥
సుభ్రూ లలాటం సుముఖం సర్వాభరణభూషితమ్।
లలాట తిలకం సౌమ్యం దీపవచ్ఛ్వేతమృత్స్నయా॥
ధృతోర్ధ్వపుణ్డ్రి తిలకం మణ్డితం చణ్డభానునా।
స్ఫురత్కటక కేయూర హారకౌస్తుభ భూషితమ్॥
స్ఫురద్భాస్కర వర్ణాభం శోభితం వనమాలయా।
ప్రద్యోతన సహస్రాభ భూషణైరపి భూషితమ్॥
దివ్యచన్దన లిప్తాఙ్గం దివ్యమాల్య విభూషితమ్।
శ్రీభూమిభ్యాం సుఖాసీనం స్వర్ణ సింహాసనే శుభే॥

తతః "ఓ3మ్ నమో నారాయణాయ" ఇతి యథాశక్తి జపం కుర్యాత్॥

పాద్మే మన్త్రి జప హోమాది సఙ్ఖ్యా —

శ్లో॥ జపేల్లక్షాష్టకం ప్రోక్తం తదర్ధం జలతర్పణమ్।
తదర్ధం జుహుయాద్వహ్నౌ తతస్సిద్ధ్యతి మన్త్రిరాట్ ॥ఇతి॥

ఔపచారికమన్త్రికల్పః — పాద్మే యథా :—

"యాని శృత్యన్త భాగేషు శృణ్వన్తి బ్రహ్మవాదినః"

బ్రహ్మకోశం	=	...		ఓమ్
కకుభం	=	జ	} =	జి
బిన్దుం	=	ఇ		
వైరాజం	=	...		త
భద్రపాణిం	=	స	} =	న్తే
ఏకనేత్రం	=	త		
మృగేశ్వరం	=	ఎ		
పవిత్రం	=	ప	} =	పు
భువనం	=	ఉ		
చణ్డం	=	ణ	} =	ణ్డ
వనాలయం	=	డ		
హుతాశం	=	ర	} =	రీ
వామనం	=	ఈ		
పద్మం	=	క	} =	కా
గోపనం	=	ఆ		
వినతాత్మజం	=	...		క్ష
విఘ్నేశం	=	...		న
మన్దరం	=	మ	} =	మః
కలాన్తం	=	ః		

త్ర్యశ్రం	=	ఎ	=	తే
జయం	=	త		
పీయూషం	=	వ	=	వి
కామం	=	ఇ		
శ్రీం	=	శ	=	శ్వ
కుమ్భం	=	వ		
కూశ్మం	=	భ	=	భా
గోపనం	=	ఆ		
వరుణం	=	...		వ
భద్రహస్తం	=	...		న
విఘ్నేశం	=	...		న
పాటలప్రియం	=	మ	=	మః
అనిరుద్ధం	=	ః		
జయం	=	త	=	తే
ఏణేశం	=	ఎ		
శుక్లం	=	స	=	స్తు
జయం	=	త		
ఉదయం	=	ఉ		
భాస్వన్తం	=	హ	=	హృ
ఋతుధామానం	=	ఋ		
శత్రుదాహకం	=	ష	=	షీ
వామనం	=	ఈ		
పద్మం	=	క	=	కే
మాధవం	=	ఏ		

శ్రీవత్సం	=	...		శ
వక్షం	=	...		మ
భాస్కరం	=	హ		
గోపనం	=	ఆ	=	హా
పవిత్రం	=	ప		
భువనం	=	ఉ	=	పు
వహ్నిం	=	ర		
భువనం	=	ఉ	=	రు
శత్రుదాహకం	=	...		ష
పశ్చిమాస్యం	=	ప		
లోకేశం	=	ఊ	=	ఊ
హుతాశనం	=	ర		
సుధారసం	=	వ	=	ర్వ
కకుభం	=	...		జ

జితన్తామను మారయేత్" ॥తథాచ

"ఓ3మ్ జితన్తే పుణ్డరీకాక్ష నమస్తే విశ్వభావన ।

నమస్తేస్తు హృషీకేశ మహాపురుష పూర్వజ॥ ఇతి॥

భానుం	=	హ		
విఘ్నం	=	ఈ	=	హ్రీం॥ ఇతి బీజమ్.
ధ్రువం	=	ం		

సనకో ఋషిః । అనుష్టుప్ ఛన్దః । పురుషోత్తమో దేవతా॥

శ్లో॥ జపోఽమ్బుతర్పణం హోమం కుర్యాత్ షోడశలక్షవత్ ।
ధర్మార్థకామమోక్షార్థాన్ పుంసాం సర్వం ప్రయచ్ఛతి॥

అఙ్గన్యాసః

ఓమ్ హాం హృదయాయనమః ।

ఓమ్ హీం శిరసేస్వాహా ॥

ఓమ్ హూం శిఖాయై వషట్ ।

ఓమ్ హైం కవచాయహుం ।

ఓమ్ హౌం నేత్రాభ్యాం వౌషట్ ॥

ఓమ్ హః అస్త్రాయఫట్ ।

తథాచైవం కరన్యాసం కుర్యాత్ ॥

నిత్యాగ్నికార్యవిధిః

అథాచార్యః నిత్యహోమార్థం ఆవాహనపాత్రే మూల
బిమ్బాత్ "ఓ౩మ్ నమోభగవతేవాసుదేవాయాగచ్ఛ" ఇత్యావాహ్య-
వస్త్రేణాచ్ఛాద్య - యాగశాలాంప్రవిశ్య - కుణ్డస్యదక్షిణే - దర్భ
సంస్తరే - పాత్రంనిధాయ - "ఓ౩మ్ భగవతో బలేన - భగవతో
వీర్యేణ - భగవతస్తేజసా, భగవతః కర్మణా - భగవతః కర్మ
కరిష్యామీ"తి బలమన్త్రమనుసన్ధాయ- శ్రీభగవదాజ్ఞయా - శ్రీభగ
వత్కైఙ్కర్యరూపం - శ్రీమన్నారాయణ ప్రీత్యర్థం - నిత్యాగ్ని
కార్యం కరిష్య ఇతి సఙ్కల్ప్య —

ఆచార్యః చతురశ్ర కుణ్డస్య పశ్చిమే - కూర్మవిష్టరే - ప్రా
ఙ్ముఖ ఉపవిశ్య — "ఓ౩మ్ అసురాన్తకచక్రాయస్వాహా" ఇతి
మన్త్రేణ కుణ్డంగోమయేనానులిప్య - కుణ్డంపురుషరూపంధ్యాత్వా -
"ఓ౩మ్ భూర్భువస్సువః" ఇతి మన్త్రేణప్రోక్షణా వోక్షణా భ్యుక్ష
ణంచ కృత్వా - స్వాత్మనో దక్షిణేపార్శ్వే - కరకం పుష్పాదికంచ
విన్యస్య; వామపార్శ్వే - హోమద్రవ్యాణి నిక్షిపేత్ ॥

పాత్రాసాదనమ్

కుణ్డస్యోత్తరభాగే ప్రాగగ్రాన్ షడ్దర్భానాస్తీర్య తేష్వాజ్య
పాత్రం - చరుస్థాలీం - ప్రోక్షణీం - స్రుక్స్రువౌ - పరిధీన్ సమిధశ్చ
విన్యస్య - పాత్రాణ్యధోముఖాని విన్యసేత్ ॥

కుణ్డసంస్కారః

కుణ్డమధ్యే "ఓ౩మ్ నమోనారాయణాయే"తి త్రిభిర్దర్భైః ప్రా
గగ్రా నుదగగ్రాంస్త్రిస్త్రో రేఖా లిఖిత్వా - దర్భాన్నిరస్య - హస్తౌ
ప్రక్షాళ్య - దర్భస్తమ్బద్వయేన అద్భిః, కుణ్డేభ్యుక్షణంకృత్వా -

కుశముష్టిభిః కుణ్డస్యపరితః పర్యగ్ని కరణం కృత్వా - కుణ్డమధ్యే భద్రాసనే శ్రీలక్ష్మీనారాయణ జనిత మగ్నింధ్యాత్వా - అరణేర్మథితాగ్నిం వా రక్తకాన్తాద్వా శ్రోత్రియగృహాద్వాఽగ్నిం "ఓ౩మ్ నమో భగవతేవాసుదేవాయే"త్రి మన్త్రేణ సమాహరేత్ ।

"ఓ౩మ్ భూర్భువస్సువః" ఇత్యగ్నింప్రోక్ష్య -

అగ్నిప్రతిష్ఠా

"ఓ౩మ్ అం అగ్నయే నమ ఆగచ్ఛే"తి చతుర్వారం జపిత్వా-కుణ్డమధ్యేఽగ్నిం నిధాయాభ్యర్చ్య - "ఓ౩మ్ అసురాన్తక చక్రాయస్వాహే" తీన్ధనాని నిక్షిప్య - ఓ౩మ్ యం వాయవే నమ" ఇతి కుణ్డాగ్నిం వ్యజనేనప్రజ్జ్వాల్య ।

పరిస్తరణమ్

కుణ్డస్య పరితః ఉదనేక పరిసమూహ్య - గ్రన్థికృతాగ్రాన్ద్వావ్ద్వౌ ప్రాగుదగ్రాగ్రా నేకాదశపరాన్దర్భాన్దర్భాన్విన్యాగ్నేర్యుత్తరే-

"ఓ౩మ్ వాసుదేవాయనమః ।

ఓ౩మ్ సఙ్కర్షణాయనమః ॥

ఓ౩మ్ ప్రద్యుమ్నాయనమః ।

ఓ౩మ్ అనిరుద్ధాయనమః ॥" ఇతి ప్రాగాది సంస్తీర్య - ద్రవ్యాగ్న్యుత్తరే ప్రణీతిపాత్రం నిక్షిప్య, - అమ్బునాపూర్య - అక్షతైరభ్యర్చ్య - తస్మిన్దర్భయుగనిర్మితం - ప్రాదేశమాత్రం కూర్చం విన్యస్య - తస్మిన్పవిత్రితై స్త్రిభిర్దర్భైస్సమాచ్ఛాద్య - ప్రోక్షణీం స్వపురతలేవిన్యస్య - ప్రోక్షణ్యాంప్రణీతామ్బు కూర్చేన సహ యోజయిత్వా - ప్రోక్షణీ పాత్రే కూర్చే నోదఙ్ముఖం అఙ్గుష్ఠానామికాభ్యాం చగృహీత్వా - తిరుత్పూయ - తదమ్బునాకూర్చేన పూర్వ

నూసాదితానిపాత్రాణి "ఓం నమశ్చక్రాయ విద్మహే మహా జ్వాలాయధీమహి ।తన్నశ్చక్రః ప్రచోదయాత్ ॥" ఇతి సంస్పృశ్య-పాత్రాణ్యుత్తానానికృత్వా - ప్రోక్షణామ్బునా ప్రోక్ష్య - ప్రోక్షణ్యాద్భిః ప్రణీతాంతు "సత్యంత్వర్తేన పరిషిఞ్చామీ"తి పరిషిచ్య

ప్రణీతావాహనమ్

ప్రణీతాం శుద్ధతోయై రాపూర్య - తస్మిన్ "ఓం నమో భగవతే వాసుదేవాయాగచ్ఛే" త్యావాహ్య సమభ్యర్చ్య - కుణ్డస్యైశానదిగ్భాగే కుశాసనే తాంస్థాపయేత్ ॥

బ్రహ్మస్థాపనమ్

అగ్నేర్దక్షిణతః ద్వాదశదర్భ నిర్మితేకూర్చే - వాణీ సహితం "ఓం బ్రహ్మణేనమః" ఇత్యావాహ్యాభ్యర్చ్య "ఓం నారాయణాయవిద్మహే వాసుదేవాయధీమహి।తన్నో విష్ణుః ప్రచోదయాత్।
ఇతిస్థాలీపాత్రంప్రక్షాళ్యతస్మిన్
ఓం అచక్రాయనమః" ఇతి తణ్డులాన్నిక్షిప్య -
"ఓం విచక్రాయనమః" ఇతివారిణాప్రక్షాళ్య -
"ఓం సుచక్రాయనమః" ఇతితదమ్బునాతణ్డులాన్మోదయిత్వా-
"ఓం సూర్యచక్రాయనమః" ఇతి తాంచుల్యామారోప్య
"ఓం జ్వాలాచక్రాయనమః" ఇతివహ్నిం ప్రజ్వాల్య -
"ఓం వీర్యాయాస్త్రాయఫట్" ఇతి వా
"ఓం మహాసుదర్శన చక్రాయనమః" ఇతి
చరుం శ్రపయిత్వా - తం చరు మవతార్య - కుణ్డస్యోత్తర భాగే నిక్షిపేత్ ॥

ఆజ్య సంస్కారః

ద్రావితం గాళితం సర్పిరాజ్యపాత్రే నినీయ, - ప్రణీతి పాత్రే కూర్చం ఉదగ్రే నివేశ్య - అగ్నేరుత్తరతో ఉఙ్గారాన్నినీయ - తస్యోపర్యాజ్యపాత్రం విన్యస్య - దర్భానాదీప్య - దర్శయిత్వా - తాన్దర్భానుత్తరే విసృజ్య —

"శ్రీమన్నారాయణ చరణౌ శరణం ప్రపద్యే; శ్రీమతే నారాయణాయ నమః" ఇతి ద్వేదర్భాగ్రే ఘృతపాత్రే నివేశ్య - జ్వలతా దర్భేణ త్రిః పర్యగ్నికరణం కృత్వా - అగ్నౌ విసృజ్య - అఙ్గారానుకుణ్డే ప్రత్యూహ్య - స్వపురతః ఘృతపాత్రం నిధాయ - "ఓ3మ్ ఆప్యాయస్వ సమేతు తే । విశ్వతస్సోమ వృష్ణియం భవా వాజస్య సంగథే॥" ఇతి ఇతి మన్త్రేణ హస్తయోరఙ్గుష్ఠానామికాభ్యాం కూర్చేన త్రిరుత్పూయ - పవిత్రగ్రన్థిం విస్రస్య - అప ఉపస్పృశ్యాగ్నౌ ప్రహృత్య - ఆజ్యం "ఓ3మ్ స్వీం సురభ్యై నమః" ఇతి సురభిముద్రయా అమృతీకృత్య - అష్టదర్భైః పిధాయ - చక్రముద్రాం ప్రదర్శ్య - అష్టదిక్ష్విన్ద్రాదీశానాన్తానావాహ్యాభ్యర్చయేత్ ।

పరిధిక్షేపణమ్

అఙ్గుష్ఠాఙ్గుళ దీర్ఘ పరిధిం మధ్యే — "ఓ3మ్ శ్రీధరాయ నమః" । మధ్యమాఙ్గుళదీర్ఘపరిధిం దక్షిణే — "ఓ3మ్ నృసింహాయ నమః" । కనిష్ఠాఙ్గుళ దీర్ఘపరిధిం వామే — "ఓ3మ్ హయగ్రీవాయ నమః" ॥ ఇతి ప్రాగుదగ్వదనాంస్త్రీన్ స్థాప్య — ఆగ్నేయకోణే — "ఓ3మ్ అగ్నయే నమః" ఇతి ఆఘారసమిధ మూర్ధ్వాగ్రం నిక్షిప్య — ఈశానకోణే — "ఓ3మ్ ఈశానాయ నమః" ఇతి ఆఘారసమిధ మూరాగ్రం నిక్షిపేత్ ।

పూర్వ పరి షే చ నమ్

ప్రోక్షణీం కరకజలేనాపూర్య - "ఓ౩మ్ బలాయ కవచాయ హుమి"తి ఈశానా దీశానా న్తం సమ న్తతః పరిషిచ్య - ఘృతా ప్లుతాః పఞ్చదశ సమిధః ముష్టినా ద్రయాగృహీత్వా - "ఓ౩మ్ నారాయణాయనమ" ఇతివా "ఓ౩మ్ బ్రహ్మణే నమ" ఇతివా ధ్యాయన్ "ఓ౩మ్ నమో నారాయణేతి సకృదేవ జుహుయాత్।

"ఓ౩మ్ వాయవేనమ" ఇతి తాలవృ న్తేనాగ్నిం ప్రజ్వాల్య -

ఆ ఘా ర హో మః

దర్భ వేష్టితే ఘృతపాత్రం వామకరతలే నిధాయం దక్షిణపాణినా స్రు వేణాజ్యమాదాయ-అగ్నే ర్నైఋృతి మారభ్య ఈశానా న్త మవి చ్ఛిన్న ధారయాజ్యం "ఓ౩మ్ ప్రజాపతయే స్వాహా" ఇతిజుహు యాత్ । పునస్స్రు వేణాజ్యమాదాయ వాయవమారభ్యాగ్నేయ పర్య న్తమవిచ్ఛిన్నాజ్యధారయా "ఓ౩మ్ ఇన్ద్రాయస్వాహా" ఇత్యా ఘారాహుతిం దత్వా —

ఆజ్య భా గః

ఓ౩మ్ అగ్నయే స్వాహా — ఇత్యాగ్నేయే।
ఓ౩మ్ భూ స్స్వాహా — ఇతి దక్షిణే।
ఓ౩మ్ భువ స్స్వాహా — ఇతి సౌమ్యే।
ఓ౩మ్ భూర్భువస్స్వాహా — ఇతి కుణ్డమధ్యే।

జుహుయాత్ ॥

అ గ్ని ధ్యా న మ్

శ్లో॥ ద్వి శీర్షకం స ప్తహ స్తం త్రిపాదం స ప్త జిహ్వాకమ్।
వరదం శ క్తిపాణించ బిభ్రాణం స్రుక్స్రువౌ తథా।

ఇతిధ్యాత్వా - అగ్నేర్జనన శాన్త్యర్థం — "ఓ౩మ్ నమో భగవతే వాసుదేవాయ స్వాహా" ఇతి ఘృతాక్తతిలాః నష్టోత్తరశతం జుహుయాత్ ।

ఉత్తరపరిషేచనమ్

"ఓ౩మ్ బలాయకవచాయహుం" మితి మన్త్రేణ జలేనాగ్నిం పరిషిచ్య —

అగ్న్యావారాధనమ్

కుణ్డశుద్ధ్యై — "ఓ౩మ్ ఆధారశక్త్యై స్వాహా ।

ఓ౩మ్ కూర్మకాలాగ్నయేస్వాహా ।

ఓ౩మ్ అనన్తాయస్వాహా ।

ఓ౩మ్ భూమ్యై స్వాహా ।

ఓ౩మ్ క్షీరోదాయ స్వాహా ।

ఓ౩మ్ పద్మాయ స్వాహా ।

ఆవాహన పాత్రస్థం పరమాత్మానం యోగపీఠే —

"ఓ౩మ్ భగవతే వాసుదేవాయగచ్ఛ" త్యావాహ్యార్ఘ్యాది నైవేద్యాన్త మాజ్యేన జుహుయాత్ ।

తతః పురుషసూక్తేన గ్రాసత్రయపయా వ్యసిక్తేన చరుణా షోడశాహుతీ ర్హుత్వా - "ఓ౩మ్ అగ్నయేస్విష్టకృతే స్వాహా" ఇతి పాద్యపుష్పాభిర్హుత్వా —

పూర్ణాహుతిః

స్రువేణాజ్యమాదాయ స్రుచం పూరయిత్వా - తస్మిన్ఘృతాప్లుతం కుక్కుటాణ్డప్రమాణం చరుం, సమిద్దర్భకుసుమాని చ నిక్షిప్య స్రువేణాభిఘార్య - స్రువేణపిధాయ నాసికాగ్రాన్తముద్ధృత్య "ఓ౩మ్ నమోనారాయణాయస్వాహా" ఇతి జుహుయాత్ ॥

తతః స్వాత్మనోఽగ్రేస్రువం - తస్యయామ్యఆజ్యస్థాలీం స్రుచముత్తరే విన్యస్య - కరాభ్యాముదగగ్రే బర్హిర్గృహీత్వా బర్హిషో మూలమధ్యాగ్రై రాజ్యపాత్రం, స్రుక్స్రువౌ చ త్రివారం స్పర్శయిత్వా - కుణ్డమధ్యే నియోజయేత్ ॥

ప్రాయశ్చిత్తమ్

సర్వలోపప్రాయశ్చిత్తార్థం పఞ్చోపనిషన్మన్త్రైర్హోష్య

"ఓ౩మ్ షాం నమః పరాయ పరమేష్ఠ్యాత్మనేస్వాహా ।
ఓ౩మ్ యాం నమః పరాయ పురుషాత్మనే స్వాహా ।
ఓ౩మ్ రాం నమః పరాయ విశ్వాత్మనే స్వాహా ।
ఓ౩మ్ వాం నమః పరాయ నివృత్త్యాత్మనే స్వాహా ।
ఓ౩మ్ లాం నమః పరాయ సర్వాత్మనే స్వాహా ॥"

ప్రణీతామోక్షణమ్

స్వాత్మనోఽగ్రే కుశే ప్రణీతాం సాపయిత్వా ప్రోక్షణీజలం తస్యాం సంయోజ్య - ప్రణీతాపాత్రవారిభిః పూర్వాది సోమాన్తం భూమిం స్వాత్మానం చ ప్రోక్షయేత్ । బర్హిర్హోమద్వాసనం చకుర్యాత్ । కుణ్డాదావాహనపాత్రే "ఓ౩మ్ నమోభగవతే వాసుదేవాయ" త్యావాహ్య - కుణ్డ భస్మనా తిలకం కృత్వా - దేవాలయం గత్వా శ్రీస్వామిన మర్ఘ్యాదిభిరభ్యర్చ్య - పాత్రిస్థం దేవం మూలబేరే ఉద్వాసయేత్ ॥ పుష్పాణిగృహీత్వా —

శ్లో॥ భక్త్యా యదగ్నౌ నిహితం యథాశక్తి యథావిధి ।
ఆరాధనం త్వం దేవేశ! గృహాణపరమేశ్వర! ॥
ఇతి దేవస్య పాదయోః స్థాపనం సమర్పయేత్ ॥

అగ్నిముద్రా — యథా జయాఖ్యే —

శ్లో॥ పద్మాకారౌ కరౌ కృత్వా అఙ్గుష్ఠౌ చ కనిష్ఠికే ।
సమ్మీల్య చాగ్రదేశాత్తు కర్ణికేవ యథా ద్విజ ॥
తర్జన్యాదిత్రయం శేష మూర్ధ్వగం చ కరద్వయాత్ ॥
అసంలగ్నం చ నిక్షిప్తం ముద్రాగ్నేస్సంప్రకీర్తితా ॥

నివేదనవిషయః హోమవిషయశ్చ యథోక్తం పాద్మే —

శ్లో॥ ఏవం చుల్ల్యాం కేవలాన్నం మాద్గాన్నం పాయసాహ్వయమ్ ।
గుడాన్నమితి తాన్సర్వాన్ శ్రపయేచ్చ చతుర్విధాన్ ॥
యాదృఙ్నివేదితే బిమ్బే హోమః తథ్యశ్చాపి తాదృశః ॥

పరిధిక్షేపణవిషయః — యథోక్తం పాద్మే —

"నిత్యహోమేషు పరిధీన్ బహిర్దిక్షు నదాపయేత్"
"ప్రాగ్భాగే పరిధిం ననిక్షిపేత్" ఇతి॥

— విష్వక్సేనే చోక్తమ్ —

"నిత్యహోమేషు పరిధీన్బర్హింషి చ నదాహయేత్" ఇతి॥

పాత్రసఙ్ఖ్యావిషయః — యథోక్తం పురుషోత్తమే —

శ్లో॥ ద్వాదశం వాష్టపాత్రం వా షట్పాత్రం వా చతుష్టయమ్ ।
ఏతేష్వేకం ప్రకుర్వీత యథాకర్మానుసారతః ॥ ఇతి

- అనిరుద్ధే చ -

శ్లో॥ ఆజ్యపాత్రం తథా దర్వీం ప్రోక్షణీం ప్రణీతామపి ।
ఇధ్మం దర్వీం విశేషేషు సాధయేన్మన్త్రవిత్తమః ॥ ఇతి

- లక్ష్మీతన్త్రేచ -

శ్లో॥ ప్రణీతా ప్రోక్షణీపాత్రే దర్వీధ్మౌస్రుక్స్రువౌతథా ।
ఆజ్యస్థాలీం పవిత్రేచ సర్వం తత్ర నిధాపయేత్ ॥
స్రువేణజుహుయాదాజ్యం హస్తేన సమిధం పునః ।
చరుం పలాశ పాత్రేణ యద్వా హస్తాదినాభవేత్ ॥ ఇతి ॥

(1) పురుషోత్తమ సంహితాయాం :— ఆఘారాహుతివిషయే :-

శ్లో॥ వాయువ్యకోణమారభ్య, వైశ్వానరదిగన్తికమ్ ।
హునేత్ప్రజాపతింధ్యాయన్, ప్రథమాఘారహోమకే ।
నైరుతేర్దిశిమారభ్య, రౌద్రకోణాన్తమేవహి ।
ఇన్ద్రంధ్యాయన్ తతఃపశ్చాత్ ద్వితీయాఘారహోమకే । ఇతి

(2) శ్రీ కపింజల సంహితాయాం ;—

శ్లో॥ ... ... హుత్వాచైవం ప్రజాపతిమ్ ॥
నైరుత్యాదీశ పర్యన్తం, ఆఘారంప్రథమంహునేత్ ॥
అనిలాదగ్నిపర్యన్తం ఆఘారంతు ద్వితీయకమ్ । ఇతి

(3) పాద్మ సంహితాయాం :—

శ్లో। ... ఆజ్యపాత్రంచ కుశకూర్చేన వేష్టితే ।
వామకరే నిధాయాగ్నా వాఘారాహుతి మాచరేత్ ।
ప్రజాకత్యం తథాచైన్ద్రిమాద్యాభాగమథాచరేత్ । ఇతి

(4) శ్రీమన్నారాయణ సంహితాయాం :—

శ్లో॥ తతస్త్వాఘారహోమంచ కుర్యాద్గురురతన్ద్రితః ।
అనిలాదగ్ని పర్యన్తమాఘారం ప్రథమంయజేత్ ।
నైరుత్యా దీశపర్యన్తం ఆఘారంస్యాద్ద్వితీయకమ్ ॥

పునశ్చ అత్రైవ :—

స్రువేణాజ్యం సమాదాయ స్రుచ మాపూర్య దేశికః ।
చతుర్గృహీతం కృత్వాభ్యాం ఆఘారాన్ జుహుయా
త్క్రమాత్ ॥ ఇతి.

(5) శ్రీ విష్ణు తిలకే :—

శ్లో॥ అగ్నేర్నైఋతమారభ్య శైవావధ్యాజ్యధారయా ।
ప్రాజాపత్యేన మన్త్రేణావిచ్ఛిన్నం హోమమాచరేత్ ।
ఆవాయ్వగ్నితథైన్ద్రేణ హోమం కుర్యాద్యథాపురమ్ ॥ ఇతి

(6) అనిరుద్ధ సంహితాయాం :—

శ్లో॥ ... ... ఆఘారం జుహుయాత్తతః ।
అనిలాదగ్ని పర్యన్తమాఘారం ప్రథమం హునేత్ ।
నైరుత్యాదీశ పర్యన్త మాఘారంతు ద్వితీయనమ్ । ఇతి.

(7) లక్ష్మీతన్త్రే :—

శ్లో॥ వాయోరగ్నిదిశం యావద్యాతోఽశర్వదిశావధి ।
ధారయాస్రావయే ద్వగ్నౌ మధ్యేదత్వాత్ స్రువాహుతిమ్ .
ఇతి।

(8) విశ్వామిత్ర సంహితాయాం :—

శ్లో॥ ప్రాజాపత్య మథైన్ద్రించాప్యా ఘారావాహుతిమాచరేత్ ।
ఆజ్యభాగంచ జుహుయాదాగ్నేయాందక్షిణార్థకే ।
సౌమ్యముత్తరభాగేచ మధ్యేవ్యాహృతిభిర్యజేత్ । ఇతి

— o —

9) పారమేశ్వర సంహితాయాం :—

శ్లో॥ ... దక్షిణస్యాంచ మధ్యే ఆగ్నేయ దిగ్గతమ్ ।
విశాన్తంనైరృత పదే ఉత్తరస్యాం తథా పరమ్ ।
వాయ్వీశ పద సంరుద్ధ మాఘారాజ్యం తతఃక్షిపేత్ । ఇతి

— o —

(10) క్రియాకైరవ చన్ద్రికాయాం :—

ఓమ్ ప్రజాపతయేస్వాహా ఇతి ప్రథమం నైఋత్యాదీశా
నాన్తం;
ఓమ్ ఇన్ద్రాయస్వాహా ఇతి ద్వితీయం
వాయవ్యాత్ ఆగ్నేయాన్తం । ఇతి

— o —

(11) ప్రతిష్ఠావిధౌ :—

నైరుత్యా దీశానాన్తం ఓమ్ ప్రజాపతయేస్వాహా,
వాయవ్యా దాగ్నేయ్యాన్తం ఓమ్ ఇన్ద్రాయస్వాహా । ఇతి.

— o —

(12) ఆలయ నిత్యార్చన పద్ధతిః — ఫణిపురం రంగస్వామి భట్టాచార్యేణ ప్రణీతా -

ప్రథమం నైరుతేశాన పర్యన్తం - ప్రాజాపత్యం,
ద్వితీయం అనిలాదగ్ని పర్యన్తం ఐన్ద్రిం ప్రణవాది
నమస్స్వా హాన్తం ఆఘారం హుత్వేతి ।

— ० —

(13) అముద్రితప్రయోగగ్రన్థేషు :—

వాయువ్యకోణమారభ్య ఆగ్నేయకోణపర్యన్తం ఓమ్ -
ప్రజాపతయేస్వాహా, నైరుతికోణ మారభ్య ఈశాన
కోణపర్యన్తం ఓమ్ ఇన్ద్రాయస్వాహా । ఇతి.
ఆఘారహోమవిషయే సంహితాభేదేన భిన్నాః ।
ప్రయోగే స్మిన్ శ్రీవిష్ణుతిలకోక్త ప్రకారేణ ప్రదర్శితః ।

— ० —

హోమాద్రిద్రవ్యాణాం ఫలమ్

యథోక్తం పాద్మే —

శ్లో॥ యజ్ఞవృక్షోద్భవై శ్శాన్తి సౌభాగ్యం కుసుమై శ్శుభైః ।
ధూపద్రవ్యైస్సదారోగ్యం పుష్టిం దధ్నా పయశ్శుచి ॥
అన్నేన వివిధా న్కామానాజ్యే నాయుష్మతీః ప్రజాః ।
శ్వేతపద్మైస్తు జుహుయాదిచ్ఛ న్బ్రహ్మ శ్రియంనరః ॥
లక్ష్మీ పుష్పైస్తు జుహుయాల్లక్ష్మీకామోఽథవారుణైః ॥
పద్మైః బిల్వసమిద్భిర్వా జ్ఞానకామస్తుసర్పిషా ॥
కన్యాకామః కాలపుష్పై ర్గోకామోగోమయైఃపునః ।
ఆయుష్కామస్తు దూర్వాభి ర్భూతికామస్తు మృత్స్నయా ॥
యవాగ్నేన్ద్రియకామస్తు తిలై సర్వజనప్రియః ।
బ్రహ్మవర్చసకామస్తు బ్రహ్మవృక్ష సముద్భవైః ॥

శ్లో॥ వేణుభిశ్చ యవైశ్చైవ నీవారైః శ్యామాకై స్తథా।
సర్వేకామాః ప్రసిధ్యన్తి హోతుర్బిల్వైర్యథోదితైః॥
లాజహోమేన సిధ్యన్తి సర్వేకామా న సంశయః।
అన్నేన రన్నాది కామస్తు పుత్రకామస్తు పాయసైః
నిమ్బపుష్పైర్విరణ్యార్థే సర్వంసిధ్యతిసర్పిషా ః ఇతి॥

— ० —

అగ్నేర్మన్త్రః — పాద్మేయథా :—

ప్రణవం	=	...	ఓ౩మ్
బిన్దుం	=	...	అం
...	=	...	...

(వరుణం, శ్రీధరం = వ + ఉ ఇతి వర్ణాక్షరద్వయం వర్తతేఽత్ర)

దధధ్వంసం	=	గ	} =	గ్న
భద్రహస్తం	=	న		
ప్లవనం	=	య	} =	యే
మాధవం	=	ఎ		
ఠఠ	=	...	=	స్వాహా.

అగ్నిమాద్య మనుస్వారం బీజం = అం। ఓ౩మ్ (ఇతి నవకృత్వా) మనుః। "ఓ౩మ్" అం అగ్నయే స్వాహా" ఇతి। విరాట్ ఛన్దః। దేవలః ఋషిః। అగ్నిర్దేవతా। ఇతి॥

అపరోమనుః యథా :— చతుర్థ్యన్తం స్వాభిధానం నత్యన్త మపరోమనుః। "ఓ౩మ్ అం అగ్నయే నమః" ॥ఇతి॥

బ్రహ్మణో మనుః యథా :—

నిగమాదిం	=	...		ఓ౩మ్
కాలనేమిం	=	బ }	=	బ్ర
ఋతుధామానం	=	ఋ }		
మార్తాణ్డం	=	హ }	=	హ్మ
మన్దరం	=	మ }		
ప్రచణ్డం	=	ణ }	=	ణే
మాధవం	=	ఎ }		
నతిమ్	=	...		నమః ॥ఇతి॥

తథాచ మనుః ॥ "ఓ౩మ్ బ్రహ్మణే నమః" ॥ఇతి॥

అపిచాన్యః మనుర్యథా :-

"చతుర్థ్యన్తం బ్రహ్మపదం	=			బ్రహ్మణే
వైరాజం	=	...		త
అక్షం	=	...		త
విజయం	=	త }	=	త్స
రోహిణీపతిం	=	స }		
అకారం	=	...		అ
ఏకనేత్రం	=	...		త
ప్రణవసంయుతమ్	=	...		ఓ౩మ్॥ ఇతి

తథాచ మనుః ॥ ఓ౩మ్ బ్రహ్మణే తత్సత్ ॥ ఇతిభవతి.

"అకారమేకనేత్రంచ బీజం" = తం. ॥ఇతి॥

అతః అయంమనుః ॥ "ఓ౩మ్ తం తత్సత్ బ్రహ్మణే" ॥ ఇతి భవతి.—

కుణ్డవిషయః — ఈశ్వరేయథా —

శ్లో॥ కుణ్డం చతుర్మేఖలం వా త్రిమేఖల మథాపివా ।
ద్విమేఖలం తథాచైక మేఖలంవా ప్రకల్పయేత్ ॥
స్థిరం సమేఖలం కుర్యా జ్జఙ్గమం తు విమేఖలమ్ ।
చుల్ల్యాం వా మల్లకేవాపి హోమంకుర్యాద్యథావిధి ॥

ధ్యానవిషయః — అత్రైవ యథా —

శ్లో॥ మూలబిమ్బే యథా ధ్యాన మగ్నిమధ్యే తథాభవేత్ ।
యా నగేయా సగన్ధ్యా యే దగ్నిస్థానే యథాస్థితమ్ ॥
ఆసీనే త్వథ చాసీనం శయానే చతథావిధమ్ ॥

కుణ్డవిషయః — జయాఖ్యేయథా :—

శ్లో॥ నిత్యైనైమిత్తికే హోమే వృత్తం వాచతురశ్రకమ్ ॥
త్రిమేఖలంతు కర్తవ్య మోష్ఠనాభి సమన్వితమ్ ॥
ద్విమేఖలం వా విప్రేన్ద్ర! సుశ్లక్ష్ణం చమనోరమమ్ ।
ఏకమేఖలం వాపి కుణ్డం క్షేపణ కర్మణి ॥ ఇతి ॥

— ० —

పాత్రాసాదనవిషయే —

శ్లో॥ హోమోపకరణం సర్వం హోమభాణ్డ పురస్సరమ్ ।
అవతార్యతదూర్ధ్వేతు దక్షిణస్యాంతథాత్మనః ॥ ఇతిసాత్వతే।

పఞ్చోపనిషన్మన్త్రాః — పాద్మేయథా :—

1 పరమేష్ఠిమన్త్రః

"ఆమ్నాయాదిం	=	...		ఓ౩మ్
క్రోధరూపం	=	ష	} =	షా
సంకర్షణం	=	ఆ		

గజాననం ద్వితయం	=	...		న్న
దక్షం	=	మ	=	మః
అనిరుద్ధం	=	ః		
పాపఘ్నం	=	...		ప
వహ్నిం	=	ర	=	రా
గోపనం	=	ఆ		
మారుతం	=	...		య
పవిత్రం	=	...		ప
పావకం	=	...		ర
దక్షం	=	మ	=	మే
మాధవం	=	ఎ		
క్రోధం	=	ష	=	ష్ఠ్యా
కౌస్తుభం	=	ఠ		
శంఖం	=	య		
గోపనం	=	ఆ		
జయం	=	త	=	త్మ
మన్దరం	=	మ		
విఘ్నేశం	=	న	=	నే
మాధవం	=	ఎ		

మనుః। "ఓ3మ్ షౌం నమః పరాయ పరమేష్ఠ్యాత్మనే" । ఇతి ।

శ్లో। ఋషి రాదిత్యనామాస్య ఛన్దో గాయత్రముచ్యతే ।
దేవతా చ సదావిష్ణు ర్జపేద్ద్వాదశ లక్షవాన్ । ఇతి ।

2. పురుషమన్త్రః

ప్రణవం	=	...		ఓ3మ్
ధూళికేతనం	=	య	=	యా
గోపనం	=	ఆ		
విఘ్నకంద్వితయం	=	...		స్న
దక్షం	=	మ	=	మః
కలాన్తం	=	ః		
పక్షిమానసం	=	...		ప
వహ్నిం	=	ర	=	రా
ఆదిదేవం	=	ఆ		
శఙ్ఖం	=	...		య
పశ్చిమం	=	ప	=	పు
భువనం	=	ఉ		
పావకం	=	ర	=	రు
భువనం	=	ఉ		
శత్రుం	=	ష	=	షా
గోపనం	=	ఆ		
జయం	=	త	=	త్మ
దక్షం	=	మ		
భద్రపాణిం	=	న	=	నే
దేవదత్తం	=	ఎ		

మనుః ॥ "ఓ3మ్ యాం నమః పరాయ పురుషాత్మనే ॥"

శ్లో॥ ఋషిం నారదమిత్యాహు శ్ఛన్దో గాయత్రమీరితమ్ ।
దేవతా వాసుదేవశ్చ శృణుష్వ మతః పరమ్ ॥ ఇతి ॥

విశ్వమన్త్రః

3.

తారం	=	...		ఓ౩మ్
అగ్నిం	=	ర		
గోపనం	=	ఆ	=	రాం
అక్షం	=	ం		
భద్రపాణిం	=	...		న
దక్షం	=	మ	=	మః
కలాన్తం	=	ః		
పవిత్రం	=	...		ప
వహ్నిం	=	ర	=	రా
ఆదిదేవం	=	ఆ		
శఙ్ఖం	=	...		య
వరుణం	=	వ	=	వి
విక్రమం	=	ఇ		
శ్రీవత్సం	=	శ		
కుమ్భం	=	వ	=	శ్వా
* గోపనం	=	ఆ		
విజయం	=	త	=	త్మ
మన్దరం	=	మ		
విఘ్నం	=	న	=	నే
మాధవం	=	ఏ		

* అత్ర 'గోపన' మితి నోక్తమ్ —

మనుః ॥ "ఓ౩మ్ రాం నమః పరాయ విశ్వాత్మనే" ॥ఇతి॥

శ్లో॥ ఇతీరితో విశ్వమన్త్రః పునర్ద్రష్టా భృగుర్మనోః ।
ఛన్దో గాయత్ర మేతస్య వాచ్యస్సఙ్కర్షణాభిధః ॥

నివృత్తిమన్త్రః

4.

				ఓ3మ్
ఉద్గీథం	=	...		
కుమ్భం	=	వ	=	వా
ఆదిదేవం	=	ఆ		
విఘ్నశంద్వితయం	=	...		న్న
మన్దరం	=	మ	=	మః
సర్గిం	=	ః		
పాపహననం	=	...		ప
వహ్నిం	=	ర	=	రా
గోపనం	=	ఆ		
వాయుం	=	...		య
విఘ్నేశ్వరం	=	న	=	ని
రామం	=	ఇ		
పీయూషం	=	వ	=	వృ
మఖానలం	=	ఋ		
ఏకనేత్రం	=	త	=	త్త్యా
వాయుం	=	య		
ఆదిదేవం	=	ఆ		
వైరాజం	=	త	=	త్మ
మన్దరం	=	మ		
మానుషేశ్వరం	=	న	=	నే
మృగేశాసమ్	=	ఏ		

మనుః॥ "ఓ3మ్ వాం నమః పరాయ నివృత్త్యాత్మనే"॥

శ్లో॥ ఋషిస్తు నారదశ్ఛన్దో గాయత్రం పూర్వమీరితమ్ ।
ప్రద్యుమ్నో దేవతా నేన నివృత్తిం లభతే పుమాన్ ॥ఇతి॥

5. సర్వమన్త్రః

ప్రణవం	=	...		ఓ౩మ్
పీతవర్ణం	=	ల		
గోపనం	=	ఆ	=	లాం
• బిన్దుం	=	ం		
మానుషేశ్వరం	=	...		న
మాధవీం	=	మ	=	మః
సర్గిణం	=	ః		
పాపహానవం	=	...		ప
వహ్నిం	=	ర	=	రా
గోపనం	=	ఆ		
చతుర్గతిం	=	...		య
కలాత్మానం	=	...		స
కుమ్భం	=	వ		
పావకం	=	ర	=	ర్వా
గోపనం	=	ఆ		
వైరాజం	=	త	=	త్మ
మన్దరం	=	మ		
గజాస్యం	=	న	=	నే
దేవదత్తం	=	ఎ		

• అత్ర బిన్దుమితి నోక్తమ్ ॥

మనుః ॥ "ఓ౩మ్ లాం నమః పరాయ సర్వాత్మనే" ॥ఇతి॥

శ్లో॥ ... ... సర్వమన్త్రం ప్రకల్పయేత్ ॥
ఉష్ణిక్ఛన్దః పునస్త్వస్య ద్రష్టాస్యాగ్నిలలోహితః ।

అనిరుద్ధో దేవతా చ మనవః పఞ్చకీర్తితాః ॥
పఞ్చోపనిషదః పుణ్యాస్తా ఏవ చతురానన ! ।
మహాపాతకనాశిన్యః పారమ్యాది ఫలప్రదాః ॥
ఏతాస్సమ్యగధీతే యో వేదాన్తానథవా ఖిలాన్ ।
ప్రాయశ్చిత్తేషు హోమేషు ప్రతిష్ఠాప్యోక్షణాదిషు ॥
ప్రయుఞ్జీత పుమానేతా స్సర్వపాపప్రణాశినీః ॥

శ్రీవిష్ణుతిలకేఽపి యథా :—

శ్లో॥ పఞ్చోపనిషదో మన్త్రాః మహాపాతకనాశనాః ।
ఉపాసన్తేఽనిశం భక్త్యా పఞ్చరాత్రపరాయణాః ॥ఇతి॥

బలమన్త్రః — లక్ష్మీతన్త్రే యథా :—

శ్లో॥ పరం ప్రణవ బీజాభ్యాం బలాయేతిచపదం న్యసేత్ ।
కవచాయహుమిత్యేవం మన్త్రోఽయంచ దశాక్షరః ॥

తథాచమనుః ॥ "ఓ౩మ్ బలాయకవచాయహుమ్" ॥ఇతి॥

